

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI ÇEVRE POLİTİKALARI ANABİLİM DALI

**AVUKATLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM
DAVRANIŞARININ İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS

UĞUR YILMAZ

PROF. DR. ÖZGÜL KELEŞ

AKSARAY-2025

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI ÇEVRE POLİTİKALARI ANABİLİM DALI

**AVUKATLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM
DAVRANIŞARININ İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS

UĞUR YILMAZ

DANIŞMAN: PROF. DR. ÖZGÜL KELEŞ

JÜRİ ÜYESİ: PROF. DR. AYNUR DEMİR

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ.DR. MUSTAFA DOĞRU

AKSARAY-2025

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Uğur

Soyadı : YILMAZ

Bölümü : Disiplinlerarası Çevre Politikaları Anabilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi:
Aksaray İli Örneği

İngilizce Adı: Investigating the Sustainable Consumption Behaviour of
Lawyers: The Case of Aksaray Province

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: UĞUR YILMAZ

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Uğur YILMAZ tarafından hazırlanan “Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Aksaray İli Örneği” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Disiplinlerarası Çevre Politikaları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Kabul</u>	<u>Ret</u>	<u>İmza</u>
Danışman: Prof. Dr. Özgül KELEŞ Disiplinlerarası Çevre Politikaları Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi	☐	☐	
Üye: Prof. Dr. Aynur DEMİR Disiplinlerarası Çevre Politikaları Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi	☐	☐	
Üye: Doç.Dr. Mustafa DOĞRU Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Akdeniz Üniversitesi	☐	☐	

Tez Savunma Tarihi: 22/01/2025

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Aybala ÇAYIR
İmza

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve süreç boyunca benden desteklerini esirgemeyen herkese teşekkür etmek istiyorum.

Öncelikle, danışmanlığımı yürüttüğü ilk günden itibaren beni her konuda destekleyen, tez sürecinde yaşadığım güçlüklerin üstesinden gelmeye yardımcı olan, tüm özveri ve sabrı için değerli danışmanım Prof. Dr. Özgül KELEŞ'e,

Araştırmada çalışma alanı olarak seçtiğim Aksaray Barosuna bağlı olarak görev yapmakta olan tüm avukatlara; veri analiz sürecinde bana destek olan çocukluk arkadaşım sevgili dostum Prof. Dr. Hacı Hasan ÖRKÇÜ başta olmak üzere, Mustafa DEMİR ve Nurcan ÇALIŞKAN'a teşekkür ederim. Tez savunma sürecinde değerli görüşleri ile tezime katkı sağlayan Prof. Dr. Aynur DEMİR ve Doç. Dr. Mustafa DOĞRU'ya,

Verdiği destekle beni her zaman güçlü kılan canım kızım Derin YILMAZ'a sonsuz teşekkür ederim.

Uğur YILMAZ

Ocak, 2025

ÖZET

Bu çalışmada; araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının farklı değişkenler açısından (cinsiyet, mesleki kıdem, kurum türü, sosyoekonomik düzey, medeni durum) belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunun belirlenmesinde kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Aksaray ilinde görev yapmakta olan toplam 108 avukat oluşturmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Doğan, Bulut ve Çımrın (2015) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı” ölçeği kullanılmıştır. İlgili ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Bu ölçek çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik boyutlarını içermektedir. Verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Farklı değişkenler açısından incelendiğinde ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki kıdem düzeyi, kurum türü, sosyoekonomik düzey ve medeni durum değişkenleri açısından araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgular ışığında, avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları konusunda farklı illerde yapılan araştırmaların sayısının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Sürdürülebilir Tüketim, Sürdürülebilir Tüketim Davranışı, Sürdürülebilir Yaşam, Avukat

Bilim Kodu :114502

Sayfa Adedi :74

Yazar : Uğur YILMAZ

Danışman : Prof. Dr. Özgül KELEŞ

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the sustainable consumption behaviour of the lawyers participating in the research in relation to different variables (gender, professional seniority, type of institution, socioeconomic level, marital status). Convenience sampling was used to select the research sample. The sample of the study consists of 108 lawyers working in Aksaray province. The survey model, which is one of the quantitative research methods, was used in the study. The sustainable consumption behaviour scale developed by Doğan, Bulut and Çımrın (2015) was used as a data collection tool. The scale consists of four factors. The scale includes the dimensions of environmental awareness, non-essential purchases, savings and reusability. SPSS 22 was used to analyse the data. Based on the results of the research, it was found that the sustainable consumption behaviour of the lawyers participating in the research was at a medium level. When analysed according to different variables, it was concluded that there was no significant difference according to the gender variable. When analyzing the sustainable consumption behaviour of the lawyers participating in the research with respect to the variables of professional seniority, type of institution, socioeconomic level and marital status, a statistically significant difference is observed. In view of these results, it is recommended to increase the number of studies carried out in different provinces on the sustainable consumption behaviour of lawyers.

Keywords : Sustainable consumption, sustainable consumption behaviour, sustainable living, lawyer

Science Code : 114502

Number of Pages : 74

Author : Uğur YILMAZ

Supervisor : Prof. Dr. Özgül KELEŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
PROBLEM DURUMU.....	2
1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.1 Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Sürdürülebilir Kalkınma.....	6
2.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik.....	7
2.3. Sosyal Sürdürülebilirlik.....	8
2.4. Çevresel Sürdürülebilirlik.....	9
2.5. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları.....	10
2.6. Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri.....	12
2.7. Sürdürülebilir Tüketim.....	14
2.8. Ürün Tüketiminde Sürdürülebilir Tüketim Davranışı.....	16
2.9. Hukuk ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Arasındaki İlişki.....	19
2.10. İlgili Literatür Çalışmaları.....	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	28

3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.3. Verilerin Toplanması.....	30
3.4. Veri Toplama Araçları.....	30
3.5. Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları.....	31
3.6. Verilerin Analizi.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	33
BULGULAR.....	33
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	33
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	36
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	37
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	39
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	41
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	42
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	44
KAYNAKÇA.....	48
EKLER.....	56
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU.....	62

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri.....	28
Tablo 2. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri.....	29
Tablo 3. Görev Yaptığı Kurum Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri.....	29
Tablo 4. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri.....	29
Tablo 5. Sosyo-Ekonomik Düzeye İlişkin Betimsel İstatistik Verileri.....	30
Tablo 6. Ölçek ve Alt Boyutlarına Ait Güvenilirlik Değerleri.....	31
Tablo 7. Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	32
Tablo 8. Ölçeğin Normal Dağılımına İlişkin Değerler.....	32
Tablo 9. Ölçek Soruların Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	33
Tablo 10. “Alışverişte Çevre Dostu Ürünleri Almayı Tercih Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler.....	34
Tablo 11. “Aile Bireylerimi ve Arkadaşlarımı Çevreye Daha Az Zararlı Çevre Dostu Ürünleri Almaya İkna Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler.....	35
Tablo 12. “Doğal Materyaller Kullanılarak Üretilen Kıyafetleri Almayı Tercih Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler.....	35
Tablo 13. “İhtiyacım Olmadığı Halde Beğendiğim Herhangi Bir Ürünü Doğaya Verdiği Zararı Düşünmeden Satın Alabilirim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler.....	36
Tablo 14. Ölçeğin Alt Boyutları ile Cinsiyet Değişkenine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	36
Tablo 15. Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	37
Tablo 16. Kıdem Yılına Göre Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	38
Tablo 17. Kıdem Yılına Göre Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanları Arasındaki Farklılığın Anlamlılığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	38
Tablo 18. Kıdem Yılına Ait Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanlarına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	40
Tablo 19. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanları Arasındaki Farklılığın Anlamlılığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	40
Tablo 20. Ölçeğin Alt Boyutları ile Medeni Durum Değişkenine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	41
Tablo 21. Medeni Duruma Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	42
Tablo 22. Ölçeğin Alt Boyutları ile Kurum Değişkenine Ait İstatistik Sonuçları.....	43
Tablo 23. Kurum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	43

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yavaş Tüketim Modeli.....	17
------------------------------------	----

KISALTMALAR

SKH : Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
SK : Sürdürülebilir Kalkınma

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyılda, hızla tükenen doğal kaynaklar ve çevresel tahribatın artması sonucu, sürdürülebilir tüketim, kaynakların etkin kullanılması ve çevresel etkilerin azaltılması açısından kritik bir konu haline gelmiştir. Sürdürülebilir tüketim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çevreye duyarlı kararlar almayı ve tüketim alışkanlıklarını bu doğrultuda şekillendirmeyi gerektirir.

Günümüz dünyasında, sürdürülebilir kalkınma, küresel ölçekte karşılaştığımız ekolojik ve sosyoekonomik sorunlara çözüm üretme çabasının merkezinde yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, bireylerin ve toplumların gelecek nesillere sağlıklı bir dünya bırakma sorumluluğunu vurgularken, bu süreçte sürdürülebilir tüketim kritik bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilir tüketim, kaynakların daha verimli kullanılmasını teşvik ederken, tüketim alışkanlıklarının çevre üzerindeki baskısını azaltmayı amaçlar. Bu bağlamda, tüketim davranışlarının sürdürülebilirliği, hem bireysel hem de kolektif düzeyde önemli bir araştırma konusudur.

Tüketim pratiklerinin sürdürülebilirliği üzerine yapılan çalışmalar, çeşitli disiplinlerden ilham alarak, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal adalet arasındaki dengeyi nasıl sağlayabileceğimizi sorgulamaktadır. Bu çalışmalar, özellikle enerji tasarrufu, atık yönetimi ve etik tüketim gibi konularda bireylerin nasıl daha bilinçli tercihler yapabileceği üzerine odaklanmaktadır. Sürdürülebilir tüketim, aynı zamanda, bireylerin ve toplulukların çevresel ayak izlerini azaltma çabalarının bir parçası olarak da ele alınmaktadır. Çalışma, sürdürülebilir tüketim bilincinin ve pratiğinin hukuk profesyonelleri arasında nasıl şekillendiğine dair önemli bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Avukatlar, toplumda örnek teşkil edebilecek meslek gruplarından biri olarak, sürdürülebilir tüketim konusunda farkındalığı artırma ve çevresel sorumlulukları benimseme konusunda önemli bir role sahiptirler. Bu bağlamda, avukatların tüketim alışkanlıklarını incelemek, hem mesleki pratiklerin hem de daha geniş toplumsal tüketim kalıplarının anlaşılması açısından değerlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları ne düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

1.1.1 Alt Problemler

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır;

1. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları ne düzeydedir?
2. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kıdem yılına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları sosyoekonomik duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları çalıştıkları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kurum türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Sürdürülebilir yaşam ve tüketim alışkanlıkları konusunda duyarlılık ve bilinç düzeyleri artan avukatların bu konulardaki toplumsal farkındalığın sağlanmasında önemli bir yeri vardır. Kamunun her alanında görev alan avukatların sürdürülebilir kalkınma amaçlarına

ulaşılmasında çıkması gereken yasaların çıkarılması ve baroların bu konuda aktif rol almaları bu süreçte oldukça önemlidir. İlgili literatürün gözden geçirilmesi sonucunda, avukatların sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını farklı değişkenler bağlamında incelemeye yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının farklı değişkenler açısından belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İhtiyaçlar insanların hem bireysel yaşamında, hem de sosyal hayatında önem arz etmektedir. Günümüzde insanların ihtiyaçlarının yerini istekler almaktadır. İnsanların bitmek bilmeyen ve sonu gelmeyen istekleri kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Her ne kadar kuşaklar arasında farklılıklar görülse de temelde isteklerde önlenemez bir artış gerçekleşmektedir. Günümüzde yaşayan insanlar bencilce sürekli tüketme eğiliminde olduğu için, gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmayacaklarının farkında değillerdir. Gelecek nesillerinde yaşayabileceği bir dünya için sonsuz isteklerin olmadığı, sürekli tüketmeyen, tasarruf yapan, ihtiyaç dışı satın almayan, lüks tüketime ilgi göstermeyen, geri dönüştüren bireylere ihtiyaç vardır. Bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarını önce öğrenmesi, sonra benimsemesi, uygulaması ve alt kuşaklara bilgiyi aktarması gerekmektedir. Sürdürülebilir tüketim, ilk kez 1992'deki Rio Dünya Zirvesi'nde, Gündem 21 kapsamında ele alınmış ve geleceğin ihtiyaçlarını gözeterek, çevreyi kirleten ve atık oluşturan maddelerin kullanımını azaltarak, kaliteli bir yaşam için uzun ömürlü mal ve hizmetlerin üretilmesi olarak tanımlanmıştır (Peattie, 2001). Hayta (2009) araştırmasında sürdürülebilir tüketim olgusunu insanların çevre duyarlılığını artırarak daha az tüketmek olarak tanımlamıştır. Karalar ve Kiracı (2011) ise bu tanımlı toplumun tüketim davranışlarını değiştirirken sürdürülebilir ürünler ve hizmetler üretmek olarak ifade etmiştir. Özgül (2010), sürdürülebilir tüketimin tasarruf etme ve toplumsal yönelimler olmak üzere iki boyuttan oluştuğunu, tasarruf etme eğiliminin çevre korumaya kıyasla daha fazla tercih edilen bir davranış olduğunu belirtmektedir. Kiracı ve Kayabaşı (2010) ise sürdürülebilir tüketimi yüzeysel ve gerçek sürdürülebilir tüketim davranışları olarak ikiye ayırmaktadır. Yüzeysel sürdürülebilir tüketim, genellikle ekonomik nedenlere dayalı olup, tüketimin sürdürülebilirliğine yönelik bir yaklaşım sergilerken, gerçek sürdürülebilir tüketim, ekonomik faydanın ön planda olmadığı ve daha derin bir sürdürülebilirlik anlayışını yansıtmaktadır. Topoyan (2005) ise sürdürülebilir yaşam

döngüsü yaklaşımında, dünyadaki zengin ülkelerin kaynakları sınırsızca tüketirken, yoksul ülkelerde temel ihtiyaçların bile karşılanamadığını ve bu dengesiz tüketim anlayışının ciddi sonuçlara yol açacağını vurgulamaktadır.

Sürdürülebilir tüketim, insanların yalnızca yenilenebilir ve doğal kaynaklardan faydalanarak uzun vadede bu kaynaklara güvenebilmesini sağlamayı ifade eder. Bu yaklaşımın amacı, doğayı koruyan, ona zarar vermeyen ve sürdürülebilirliği gözeten toplumlar yetiştirmektir (Doğan, Bulut ve Çımrın, 2015).

Sürdürülebilir tüketim davranışları konusunda literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların, farklı değişkenlerin sürdürülebilir tüketim düzeyine etkisi (Doğan, Bulut ve Çımrın, 2015); tüketici eğitiminin önemi (Hayta, 2009), çalışmada atıkların sifıra indirgenmesi, yeniden kullanıma kazandırılması ve bunlardan sanat adına üretimlerin yapılmasının sürdürülebilir tüketim üzerinde yarattığı etkiler (Aslan, 2022), çalışmada sürdürülebilir giyim ürünü satın alma niyetleri ve sürdürülebilir tüketim davranışlarını belirleme (Akdeniz ve Dursun, 2022); kişilerin yüzeysel ve gerçek sürdürülebilir tüketim davranışı sergileme sıklıklarının belirlenmesi (Kiracı ve Kayabaşı, 2010); kadınların sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi (Şener ve Hazer, 2008) ve kırsal tüketim davranışlarının belirlenmesi (Mont ve Plepys, 2008); yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde etkisi (Karaca, 2018); farklı yaş grubundaki kadın ve erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışları (Aktaş ve Çiçek, 2019) konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Literatür çalışmalarının örnekleme incelendiğinde ise araştırmaların üniversite öğrencileri, ortaokul öğrencileri, ev hanımları, farklı kuşaklardaki kadın ve erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarını farklı değişkenler açısından belirlemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Avukatların sürdürülebilir yaşam becerilerine sahip olması oldukça önemlidir. Çünkü avukatlar bürokrasinin ve kamunun her alanında (avukat, noter, hukuk müşaviri, kaymakam, belediye başkanı, vali, üst düzey yönetici, bakanlık kadrolarında müfettiş, daire başkanı, genel müdür yardımcısı, genel müdür, milletvekili ve bakan olarak) farklı pozisyonlarda görevler alabilmektedir. Sürdürülebilir yaşam ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları konusunda bilinçli ve duyarlı avukatların görev aldıkları yerlerde yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde etki yaratma gücüne sahip olmaları bu araştırmanın özgün değeridir. Sürdürülebilir yaşam ve tüketim alışkanlıkları konusunda duyarlılık ve bilinç düzeyleri artan avukatların

bu konulardaki toplumsal farkındalığın sağlanmasında önemli bir yeri vardır. Kamunun her alanında görev alan avukatların sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılmasında çıkması gereken yasaların çıkarılması ve baroların bu konuda aktif rol almaları bu süreçte oldukça önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Avukatların veri toplama aracı olarak kullanılan ölçekleri içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2023-2024 öğretim yılında Aksaray Barosuna bağlı 108 avukat ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Sürdürülebilir Tüketim: Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını gözeterek, yaşam döngüsü perspektifiyle doğal kaynakların, zararlı maddelerin, atık emisyonlarının ve çevreyi kirleten unsurların kullanımını en aza indirirken, aynı zamanda temel gereksinimleri karşılayan ve daha yüksek yaşam kalitesi sunan ürün ve hizmetlerin tüketilmesidir (Peattie, 2001; Karalar ve Kiracı, 2011).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak ormancılıkta ortaya çıkmıştır ve ormanın yeni üründe verdiği kadar kesim yapmamayı ifade eder (Wiersum, 1995). Almanca'da Nachhaltigkeit olarak bilinen sürdürülebilirlik terimi, bu anlamda ilk kez 1713 yılında kullanılmıştır (Wilderer, 2007). Sürdürülebilirlik, kaynakların kıtlığı ile doğrudan ilgili olduğu için ekonomistler için doğal bir araştırma konusudur. Bu konudaki ünlü bir örnek, Thomas Malthus'un 1798'de yayımlanan teorisidir; bu teori, mevcut tarım arazilerinin genişleyen nüfusu besleyemeyeceği ve bu durumun kitlesel açlığa yol açacağını öne sürer.

Küresel kamu politikasında dikkatleri üzerine çeken bir diğer önemli çalışma, Roma Kulübü raporudur. Bu rapor, hayatta kalmamız için kritik öneme sahip birçok doğal kaynağın bir veya iki nesil içinde tükeneceğini öngörmüştür. Böyle bir karamsarlık, aslında iyileştirmeler yapılması beklenen kamu politikalarına yakışmaz. Bu nedenle, BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu raporu, Brundtland Raporu olarak bilinir ve yaklaşan felaketten çıkış yolu gösterdiği için memnuniyetle karşılanmıştır. İşte bu rapor, sürdürülebilirlik kavramını benimsemiş ve bugün geniş çapta tanınmasını sağlamıştır (Kuhlman ve Farrington, 2010).

Brundtland ve meslektaşları, şu soruyu sormuşlardır: Dünya halklarının daha iyi bir yaşam arzusu, sınırlı doğal kaynaklar ve çevresel bozulma tehlikeleri ile nasıl bir araya getirilebilir? Bu soruya yanıtları, sürdürülebilir kalkınma olmuştur. Komisyon'a göre sürdürülebilir kalkınma, mevcut ihtiyaçları karşılarken, gelecekteki nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmayan bir kalkınma modelidir (WCED, 1987). Böylece, çevresel kaygılar önemlidir, ancak temel argüman refahla ilgilidir ve kuşaklar arası adalet bağlamında değerlendirilmektedir. Çevreyi korumamız gereken neden, onun özsel değeri değil, kaynakları çocuklarımız için muhafaza etme zorunluluğudur. O zamandan bu yana sürdürülebilirlik kavramında iki önemli gelişme yaşanmıştır: birincisi, sosyal, ekonomik ve

çevresel olmak üzere üç boyutta yorumlanmasıdır; ikincisi, ‘güçlü’ ve ‘zayıf’ sürdürülebilirlik arasındaki ayrımıdır (Kuhlman ve Farrington, 2010).

Sürdürülebilir Kalkınma (SK), geleceği şekillendiren bir kalkınma anlayışı olarak, sosyal, ekonomik ve çevresel unsurlara odaklanan pozitif bir dönüşüm sürecini öne çıkarır. Taylor (2016)’a göre sürdürülebilir kalkınmanın başlıca üç sorunu ekonomik gelişme, çevre koruma ve sosyal adalettir. Bu bilgiler ışığında, SK kavramının temelde üç kavramsal direğe dayandığı söylenebilir. Bu direkler "ekonomik sürdürülebilirlik", "sosyal sürdürülebilirlik" ve "çevresel sürdürülebilirlik" olarak isimlendirilir.

2.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmamak amacıyla (Lobo, Pietriga ve Appert, 2015), ekonomistler tarihsel olarak doğal kaynakların sınırsız olduğu varsayımına dayanarak, piyasanın kaynakları etkin bir şekilde dağıtma yeteneğini gereğinden fazla vurgulamışlardır (Du ve Kang, 2016). Ekonomik büyümenin, üretim sırasında tüketilen doğal kaynakların teknolojik gelişmelerle yeniden kazanılmasını sağlayacağına inanılıyordu (Cooper & Vargas, 2004). Fakat, doğal kaynakların sınırlı olduğu ve bunların tümünün yenilenemeyeceği ya da tekrar üretilmeyeceği fark edilmiştir. Ekonomik sistemin genişleyen boyutu, doğal kaynakların temelini aşırı derecede zorlamış, bu da geleneksel ekonomik düşüncelerin yeniden ele alınmasını gerektirmiştir (Du ve Kang, 2016). Bu, pek çok akademisyenin kontrolsüz büyüme ve tüketimin gerçekleştirilebilirliğini sorgulamasına neden olmuştur.

Ekonomiler, işlemlerin yapıldığı pazarlardan oluşur. Dernbach (1993)’a göre, ekonomik aktivitelerle ilgili kararların alınmasında işlemlerin değerlendirilmesine yardımcı olan rehber çerçeveler vardır. Bir ekonomide yürütülen başlıca üç etkinlik; üretim, dağıtım ve tüketimdir, ancak bu faaliyetleri yönlendirmek ve değerlendirmek için kullanılan muhasebe sistemleri değerleri önemli ölçüde bozmakta ve bu durum toplum ve çevre için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Cao, 2017). Allen ve Clouth (2012), insan hayatının, dünya üzerindeki sınırlı doğal kaynakların kullanılmasıyla desteklendiğini ve devam ettirildiğini ifade etmektedir. Dernbach (2003) daha önce, nüfus artışıyla birlikte temel insan ihtiyaçlarının arttığını ancak dünya genelindeki kaynakların bu ihtiyaçları karşılamaya yetecek şekilde artırılamayacağını öne sürmüştür. Retchless ve Brewer (2016) ise, ekonomik büyümenin ana odak noktası olması nedeniyle, örneğin kaynak tükenmesi ve çevre kirliliği

gibi maliyet unsurlarının ihmal edildiğini ve mal ve hizmetlere olan talebin artarak piyasaları ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri körüklediğini belirtmektedir (UNSD, 2018). Bu nedenle, ekonomik sürdürülebilirlik, diğer sürdürülebilirlik boyutlarını da gözeterek kararların en adil ve maliyet etkin şekilde alınmasını zorunlu kılmaktadır (Zhai ve Chang, 2019).

2.3. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik, eşitlik, yetki devri, ulaşılabilirlik, katılımcılık, kültürel özdeşlik ve kurumsal dayanıklılık gibi unsurları kapsar (Daly, 1992). Bu kavram, kalkınmanın temelde insan odaklı olduğunu ve insanların merkezi bir öneme sahip olduğunu belirtir (Benaim ve Raftis, 2008). Esasında, sosyal sürdürülebilirlik, yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal bir yapılanmayı temsil eder (Littig ve Griebl, 2005). Ancak daha derin bir açıdan, "sosyal sürdürülebilirlik" yoksulluk gibi sosyal durumlarla çevresel tahribat arasındaki ilişkiyi ele alır (Farazmand, 2016). Bu çerçevede, sosyal sürdürülebilirlik teorisine göre, yoksulluğun azaltılması süreci, ne gereksiz çevresel tahribata ne de ekonomik istikrarsızlığa sebep olmamalıdır. Yoksulluğun giderilmesi, toplumun var olan çevresel ve ekonomik kaynakları çerçevesinde gerçekleştirilmelidir (Kumar, Raizada ve Biswas, 2014).

Saith (2006)'e göre, sosyal sürdürülebilirlik, insanlara, topluluklara ve kültürlere, dünya genelinde sağlık hizmetleri, eğitim, cinsiyet eşitliği, barış ve istikrar temelli anlamlı bir yaşam sunmayı hedeflemektedir. Benaim ve Raftis (2008)'e göre sosyal sürdürülebilirlik, sosyal boyutun karmaşık ve ağırbaşlı yapısı nedeniyle kolayca sağlanamaz. Çevresel ve ekonomik sistemlerdeki akış ve döngüler gözle görülürken, sosyal sistemdeki dinamikler soyut nitelikte olup, kolay modellenemez (Saner, Yiu ve Nguyen, 2019). Everest-Phillips (2014)'in belirttiği gibi, sosyal sistemdeki başarı tanımı, insanların ihtiyaçlarını karşılamalarını engelleyecek koşullara tabi tutulmamalarıdır.

Kolk (2016)'a göre, sosyal sürdürülebilirlik her bireyin ihtiyaçlarının karşılanması üzerine kurulu değildir. Bunun yerine, her bireyin kendi ihtiyaçlarını fark edebilmesi ve gerçekleştirebilmesi için gerekli koşulları sunmayı hedefler. Bu yeteneğin önünde engel teşkil eden faktörler, bireylerin, kurumların veya toplumların sosyal sürdürülebilirlik yolunda ilerleyebilmeleri için giderilmelidir (Brodhag ve Taliere, 2006). Gray (2010) ve Guo (2017)'nin belirttiği üzere, sosyal sürdürülebilirlik; insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği,

kamusal katılım ve hukukun üstünlüğü gibi pek çok önemli konuyu içermekte olup, bu unsurlar sürdürülebilir kalkınma için barış ve sosyal istikrarı desteklemektedir.

2.4. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik, doğal çevrenin insan yaşamını destekleyecek biçimde üretken ve dayanıklı olmasını kapsar. Bu kavram, ekosistemlerin bütünlüğü ve doğanın taşıma kapasitesi ile bağlantılıdır (Brodhag ve Taliere, 2006). Doğal kaynakların hem ekonomik kaynaklar olarak hem de atıklar için bir alan olarak sürdürülebilir bir şekilde kullanılması zorunludur (Goodland ve Daly, 1996). Bunun gereği olarak, doğal kaynaklar yeniden üretilebilecekleri hızdan daha hızlı tüketilmemeli ve atıklar çevrenin işleyebileceği hızdan daha hızlı salınmamalıdır (Diesendorf, 2000). Bu, dünya sistemlerinin sürdürülebilirliği koruyan belirli sınırları ve denge koşulları olduğu anlamına gelir.

Fakat, sınırsız büyüme arzusu, dünya sistemine olan talepleri artırarak bu sınırları daha da zorlamaktadır; zira teknolojik ilerlemeler üstel büyümeyi desteklemekte yetersiz kalabilir. Çevrenin sürdürülebilirliği konusundaki endişeleri destekleyen deliller giderek çoğalmaktadır (ICSU, 2017). Mesela, iklim değişikliğinin sonuçları, çevresel sürdürülebilirliğin şart olduğunu güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. İklim değişikliği, doğal iklim dalgalanmaları veya insan etkinlikleri sonucu iklim sisteminde meydana gelen büyük ve kalıcı değişiklikleri tanımlamaktadır (Coomer, 1979). Bu değişiklikler, atmosfer ve okyanusların ısınması, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, okyanusların asidifikasyonunun artması ve sera gazlarının yoğunluklarının artması gibi durumları içermektedir (Du ve Kang, 2016).

İklim değişikliği, biyoçeşitlilik üzerinde etkilerini göstermeye başlamıştır. Kumar ve arkadaşları (2014), yüksek sıcaklıkların, hayvan ve bitki türlerinin üreme zamanlamalarını, hayvanların göç etme kalıplarını ve türlerin yayılımı ile popülasyon boyutlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Ukaga ve arkadaşları (2011) pek çok olumsuz öngörünün olduğunu ifade etmiş, ancak küresel ısınmanın bütün etkilerinin henüz bilinmediğini vurgulamışlardır. Campagnolo ve arkadaşları (2018) ise, sürdürülebilirlik için, tüm toplumların ekosistem yönetimi ve büyüme sınırlamaları konusunda ortaya çıkan yeni gerçeklere uyum sağlamalarının şart olduğunu önermektedir.

Şu anda biyoçeşitlilik kaybının hızı, doğal yok olma hızını geçmektedir (UNSD, 2018). Dünya'nın biyom sınırlarının iklim değişikliği ile değişmesi beklenmektedir çünkü türlerin yüksek enlem ve irtifalara doğru kayması ve küresel bitki örtüsünün değişmesi öngörülmektedir (Kappelle, Van Vuuren ve Baas, 1999). Türler, alışkın olmadıkları coğrafi bölgelere uyum sağlayamazlarsa, yaşama şansları azalacaktır. 2080 yılına kadar, deniz seviyesinin yükselmesi sonucunda yaklaşık %20 kıyı sulak alanının kaybolabileceği tahmin edilmektedir (UNSD, 2018). Bu durumlar, çevresel sürdürülebilirlik için önemli meselelerdir çünkü doğal çevrenin insan hayatını ve kalkınmayı destekleyecek biçimde üretken, istikrarlı ve dirençli kalması üzerinde etkileri vardır.

2.5. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Uzun yıllardır, doğa birçok sistem inşası sırasında sömürülmektedir. Ancak teknolojinin ve çağdaşlaşmanın gelişiyle, geliştirme süreçlerinin anlaşılma biçimi değişim göstermiştir. Bu gelişmeler hem insan sağlığı hem de çevre refahı üzerinde etkiler yaratmış ve gelecekte insanlar için engeller oluşturabilecek faktörler doğurmuştur. Bu nedenle hem insanlık için hem de çevresel tahribatı engellemek için kapsamlı bir planın hayata geçirilmesi şart olmuştur; bu da sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kaygılarını gündeme getirmiştir. Bu amaçla, Birleşmiş Milletler ve üye ülkeler, 25 Eylül 2015'te 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini (SKH) onaylamıştır, bu hedefler ekolojik, sosyal ve ekonomik sorunları yeniden değerlendirme ve ele alma konusunda yenilikçi ve anlaşılır bir yöntem sunmuştur (Birleşmiş Milletler, 2015). Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yoksulluk, eşitsizlik, iklim değişikliği, çevresel bozulma, barış ve adalet gibi geleceği tehlikeye atan temel küresel sorunları ele alan "dönüştürücü gündemi" (Birleşmiş Milletler, 2014) düşünüldüğünde, acil ve birleşik bir yaklaşımın zorunlu olduğunu belirtmek gerekmektedir.

2030 yılına kadar dünya genelinde tüm insanlar için daha iyi ve daha sürdürülebilir bir gelecek yaratmak üzere bir kılavuz. Olarak nitelendirilen sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefi şu şekildedir (Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Bilgi Platformu, 2017; UNESCO, 2020):

Yoksulluğa Son: Bu hedef, 2030 yılına kadar dünya genelinde aşırı yoksulluğu sona erdirmeyi amaçlar. Bu hedef yedi (7) hedef ve on üç (13) gösterge içerir ve bu göstergeler ilerleme durumunu değerlendirmek için kullanılır.

Sıfır Açlık: Bu hedef, gıda güvenliğini sağlayarak açlığı sonlandırmak, beslenmeyi iyileştirmek ve tarımsal sürdürülebilirliği desteklemek için kurulmuştur. Bu hedef sekiz (8) hedef ve on dört (14) gösterge içermektedir.

Sağlık ve İyi Olma: BM tarafından kurulan bu hedef, her yaştan insanın sağlıklı bir yaşam sürmesini garanti altına almayı amaçlar. Hedef, ilerlemeyi izlemek için on üç (13) hedef ve yirmi sekiz (28) gösterge içerir.

Nitelikli Eğitim: Bu hedef, herkesin kapsayıcı ve kaliteli bir eğitim almasını ve ömür boyu öğrenme fırsatlarına sahip olmasını sağlamak için BM tarafından oluşturulmuştur. Hedef on (10) hedef ve on bir (11) gösterge içerir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Bu hedef, her cinsiyetten insanın eşit muamele görmesini sağlamak için geliştirilmiştir. Özellikle her kadın ve kızın aidiyet hissini artırmak, onları güçlendirmek ve istedikleri gibi olmalarını ve yapmak istedikleri şeyleri yapmalarını sağlamak için başlatılmıştır. Bu hedefin belirgin bir hedefi ya da göstergesi yoktur, ancak taahhüdü "Kimseyi Geride Bırakmamak" ilkesine dayanır.

Temiz Su ve Sanitasyon: Bu hedef, herkesin temiz içme suyu ve iyi sanitasyon şartlarına sahip olmasını sağlamakla ilgilidir. Hedef sekiz (8) hedef ve on bir (11) gösterge içerir.

Uygun Fiyatlı ve Temiz Enerji: Herkesin uygun fiyatlı, sürekli, güvenilir ve modern enerjiye erişimini sağlamak bu hedefin odak noktasıdır. Bu hedef beş (5) hedef ve altı (6) gösterge içerir.

İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: Bu hedef, makul, saygın ve sürdürülebilir iş olanakları ile ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi amaçlar. Hedef on iki (12) hedef içerir ancak gösterge içermez.

Sanayi, İnovasyon ve Altyapı: Bu hedef, uzun ömürlü altyapılar inşa etmeyi, küresel olarak sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi ve yeniliği özendirme amacını taşır. Hedef sekiz (8) hedef ve on iki (12) gösterge içerir ve bu göstergeler ölçüt olarak kullanılır.

Eşitsizliğin Azaltılması: Bu hedef, ülkeler arası ve ülkeler içindeki gelir eşitsizliğini azaltmayı hedefler. Hedef on (10) hedef içerir, ancak kesin veya net göstergeler belirtilmemiştir.

Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Bu hedef, toplulukları ve şehirleri sürdürülebilir ve kültürel çeşitlilikleri kucaklayacak şekilde nasıl inşa edilebileceğine dair sorunları ele alır.

Herkesin güvenli bir ortamda yaşamasını, dışlanma, ayrımcılık veya taciz korkusu olmadan bir arada yaşamasını sağlamayı amaçlar. Hedef on (10) hedef ve on dört (14) gösterge içerir.

Sorumlu Tüketim ve Üretim: Bu hedef, tüketim ve üretimin yeniden düşünülmesi ve inovasyonunu garanti altına almak ve bunların uzun vadeli olarak sürdürülebilir olmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Hedef on bir (11) hedef içerir ancak göstergeler belirlenmemiştir.

İklim Eylemi: Bu hedef, iklimin tükenmesi sorununu ele almak için kurulmuştur. İklim değişikliği ile mücadele ederek, kirletici ve zararlı emisyonların etkilerini kontrol altına almayı ve yenilenebilir enerji kullanımını teşvik etmeyi amaçlar.

Su Altı Yaşamı: Bu hedef, denizler, okyanuslar ve diğer deniz kaynaklarını korumayı, muhafaza etmeyi ve doğal olarak faydalanmayı amaçlar böylece sürdürülebilir kalkınmayı garanti altına alabilir.

Kara Üzerindeki Yaşam: Bu hedef, çevresel ekosistemleri, ormancılığı korumayı ve restore etmeyi, çölleşmeyi ortadan kaldırmayı, arazi bozulmasını ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmayı amaçlar. Ayrıca bunların sürdürülebilirliğini artırmak için yollar aramayı içerir. Hedef dokuz (9) hedef içerir ancak göstergeleri yoktur.

Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Hedef 16, barışı teşvik etmeyi, adaleti ilerletmeyi ve güçlü kurumlar kurmayı amaçlar. Hedef on (10) hedef içerir ancak göstergeler belirtilmemiştir.

Hedefler için Ortaklıklar: Bu son ve final hedef, SKH'lerin uygulanmasını pekiştirmek, ve sürdürmek için yöntemler ve mekanizmaları tartışır. Ayrıca küresel ittifakın nasıl sürdürüleceği üzerine düşünceleri yeniden değerlendirmeyi ve restore etmeyi içerir. Bu son amaç on dokuz (19) hedef ve yirmi dört (24) gösterge içerir.

2.6. Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri

Sürdürülebilir kalkınma sağlanması, çeşitli ilkeler üzerine kuruludur. Ancak, sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle ilgili öne çıkan görüşler genellikle ekonomi, çevre ve toplum eksenindedir (Mensah ve Enukwesi 2018). Bu ilkeler arasında, diğerleri arasında, ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunması, üretim süreçlerinin yönetimi, nüfus kontrolü,

insan kaynaklarının idaresi, ilerici kültürün muhafazası ve halkın sürece katılımı bulunmaktadır (Molinoari ve diğerleri, 2019).

Sürdürülebilir kalkınmanın ana prensiplerinden biri ekosistem korumasıdır. Ekosistem ve biyoçeşitlilik korunmadığında, yaşam formlarının devam etmesi mümkün değildir. Dünya'daki kısıtlı araçlar ve kaynaklar, insanların sınırsız taleplerini karşılamak için yetersizdir. Kaynakların fazla kullanımı çevreye zarar vermektedir, dolayısıyla kalkınmanın sürdürülebilir olması için doğal kaynakların kullanımı, dünyanın taşıyabileceği kapasiteyle sınırlı olmalıdır (Kanie ve Biermann, 2017). Bu, kalkınma etkinliklerinin dünyanın kapasitesine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerektiği anlamına gelir. Bu nedenle, petrol ürünleri ve hidroelektrik enerjiye aşırı bağımlılık yerine, güneş enerjisi gibi alternatif enerji kaynaklarına sahip olmanın önemi büyüktür (Molinoari ve diğerleri, 2019).

Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için nüfus kontrolüne ihtiyaç vardır (Taylor, 2016). İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek için dünyadaki kısıtlı kaynaklardan faydalanmaktadır. Fakat nüfus artışıyla birlikte gıda, giysi ve konut gibi temel insan gereksinimleri artmaktadır; ancak bu gereksinimleri karşılayacak dünya kaynakları her zaman yeterli olamamaktadır. Bu yüzden, nüfus kontrolü ve yönetimi, sürdürülebilir kalkınma için zorunludur.

Wang (2016), doğru insan kaynakları yönetiminin sürdürülebilir kalkınma için başka bir temel ilke olduğunu ifade etmektedir. İlkelerin benimsenip uygulanması insanlara bağlıdır. Çevrenin kullanılması ve korunması konusunda sorumluluk insanların üzerindedir. Barışın sürdürülmesi gerekliliği de insanlara düşmektedir. Bu bağlamda, insan kaynağının sürdürülebilir kalkınma çabasındaki rolü hayati öneme sahiptir. Bu, çevre, ekonomi ve toplum için gerekli insan bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini gösterir (Collste ve diğerleri, 2017). Bu gelişim, esas olarak eğitim ve eğitim programlarıyla, sağlıklı bir zihnin sağlıklı bir vücutta bulunacağı prensibiyle uygun sağlık hizmetleri sağlanarak yapılabilir. Bu faktörler, doğaya karşı pozitif bir tutum geliştirilmesine de destek olabilir. Eğitim, toplumu çevreyi korumaya teşvik edebilir, insan değerlerine saygıyı artırabilir ve kabul edilebilir üretim tekniklerini benimsetebilir.

Sürdürülebilir kalkınmanın başarıya ulaşması ve sürdürülebilir olması için katılımcı bir süreç olması gerektiği öne sürülmektedir (Guo, 2017). Bu görüş, sistem teorisine dayanan ve sürdürülebilir kalkınmanın sadece bir kişi veya kuruluşun çabalarıyla mümkün olamayacağı fikrine dayanmaktadır. Bu, tüm bireylerin ve ilgili tarafların katılımını

gerektiren kolektif bir yükümlülüktür. Sürdürülebilir kalkınma, katılım prensibi üzerine inşa edilmiştir; bu prensip, sorumluluk ve hesap verebilirlikle birlikte anlamlı bir ilerleme sağlanabilmesi için insanların olumlu tutumlarını gerektirmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ayrıca, ileriye dönük sosyal geleneklerin, adetlerin ve politik kültürün teşvik edilmesine dayanır (Tjarve ve Zemite, 2016; Lele, 1991). İlerici geleneksel ve politik kültür, toplumu bir arada tutmanın yanı sıra çevreyi değerlendirme ve koruma konusunda da yardımcı olacak şekilde geliştirilmeli ve pekiştirilmelidir. Özetle, sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesi, çevresel, sosyal ve ekonomik endişelerin nesiller arası tüm karar verme süreçlerine sistematik olarak dahil edilmesidir.

2.7. Sürdürülebilir Tüketim

Literatürde sürdürülebilir kalkınma kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlar genellikle endüstriyel büyüme ile çevrenin korunması arasındaki dengenin korunması ve mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini tehlikeye atmama üzerine yoğunlaşmaktadır (United Nations, 1987). İnsanların tüketimi, malzemelerin ve enerjinin dönüşümüyle ilgili olup, bu dönüşüm sonucu malzemeler veya enerji gelecekte daha az kullanılabilir hale gelmektedir. Tüketiciler, aldıkları kararlarla sürdürülebilirlik sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, tüketimin çevresel etkisini azaltmak için kapsamlı tüketici davranış değişikliği gerekmektedir (Seyfang, 2007), bu da sürdürülebilir tüketim olarak adlandırılmaktadır. Sürdürülebilir tüketim, günümüzde dünya çapında popüler hale gelmekte çünkü sürdürülebilir olmayan tüketim alışkanlıkları ve düzeyleri çevresel tahribatın başlıca sebepleri olarak görülmektedir (Fuchs ve Lorek, 2002). Sürdürülebilir tüketim, çevreyi korumak, doğal kaynakları etkin kullanmak ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla dengeli bir tüketim biçimi olup, gelecek nesillerin yaşamını olumsuz etkilemeden gerçekleştirilmelidir (Yates, 2008).

Macnaghten, Grove-White, Jacobs ve Wynne (1995) göre, sürdürülebilirlik, ekonomik amaçların çevresel ve sosyal amaçların zararına gerçekleştirildiği memnuniyetsiz bir durumdan, ekonomik, çevresel ve sosyal amaçların eşit olarak takip edildiği daha memnun edici bir duruma geçişi içermektedir. WCED (1987)'e göre bu memnuniyetsiz, sürdürülemez durumdan daha memnun edici, sürdürülebilir bir duruma geçiş, sürdürülebilirliği başarma yönünde yönlendirilmiş bir kalkınmadır. WCED'nin sonuç dokümanından, sürdürülebilir

kalkınmanın üç iç içe boyutu olduğu anlaşılmaktadır: çevresel (örneğin, doğal kaynakların muhafazası), sosyal (örneğin, kaynakların özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkı azaltacak şekilde sosyal adil bir biçimde dağıtılması) ve ekonomik (örneğin, insanların refahını ve politik istikrarı sağlayacak yaşam standartları). Bu projede bahsedilen sürdürülebilir tüketim, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen tüketimi kapsamaktadır (Homburg ve Wagner, 2010).

Belz ve Bilharz (2005), geniş ve dar kapsamlı sürdürülebilir tüketimi ayırt etmektedirler. Dar kapsamda, sürdürülebilir tüketim, nesiller arası ve nesil içi genelleştirilebilen tüketim kalıplarını belirtmektedir. Geniş kapsamda ise, sürdürülebilir tüketim, konvansiyonel üretim ve tüketimle bağlantılı ekolojik ve sosyal problemlerin azaltılmasına yardımcı olan tüketim aktivitelerini içermektedir; bu aktiviteler her zaman nesiller arası veya içinde genelleştirilebilir olmak zorunda değildir. Son tanıma göre, tüketimin getirdiği çevresel ve sosyal baskıları azaltmada mevcut koşulları iyileştiren tüketim alternatifleri sürdürülebilir olarak değerlendirilebilir.

Ekolojik üretilen yiyecekler tarımın doğa üzerindeki zararını azaltabilir (Jungbluth, Tietje, ve Scholz, 2000), adil ticaret ise küçük ölçekli çiftçilere yüksek fiyat garantisi vererek yaşam ve çalışma koşullarını yükseltmeye yardımcı olur (Doran, 2009; Gould, 2003). Ekolojik üretimin ve adil ticaretin ötesinde, ürünlerin yaşam döngüsü boyunca diğer özellikler (ürünlerin taşınması ve atılması sırasında salınan maddeler) çevresel ve sosyal sonuçlara sahiptir (Jungbluth ve diğ., 2000). Nordin ve Selke (2010) ürün paketlemesinin sürdürülebilirlikle ilişkili olduğunu öne sürer. Tanner ve Wölfling Kast'ın (2003) “yeşil ürünler” tanımı, çevresel ve sosyal etkileri olan çeşitli ürün özelliklerini barındırır. Sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen ürünleri tanımlamak için yeşil terimi kullanılmaktadır. Yerel üretim, organik yetiştirilmiş, mevsimlik ve taze, ambalajsız ve adil ticaret kullanılan diğer kavramlardandır.

Tüketici tercihleri, genellikle yeşil tüketimcilik faaliyetlerine katılma, ekolojik yaşam tarzlarını benimseme veya çevresel kaygılarla ilgili gönüllü sadelik gibi sürdürülebilir tüketimi desteklemeye yönelik bireysel eylemlere dayanan önerilere dahil edilmektedir (Paavola, 2001). Sürdürülebilir kalkınmanın getirdiği etkilerden dolayı, sürdürülebilir tüketim kavramı bugünlerde büyük ilgi görmektedir. Çevre koruma, güvenli tüketim ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramları barındıran yeşil gıdalar, sürdürülebilir gıda tüketiminin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma, tüketicilerin yeşil gıda satın

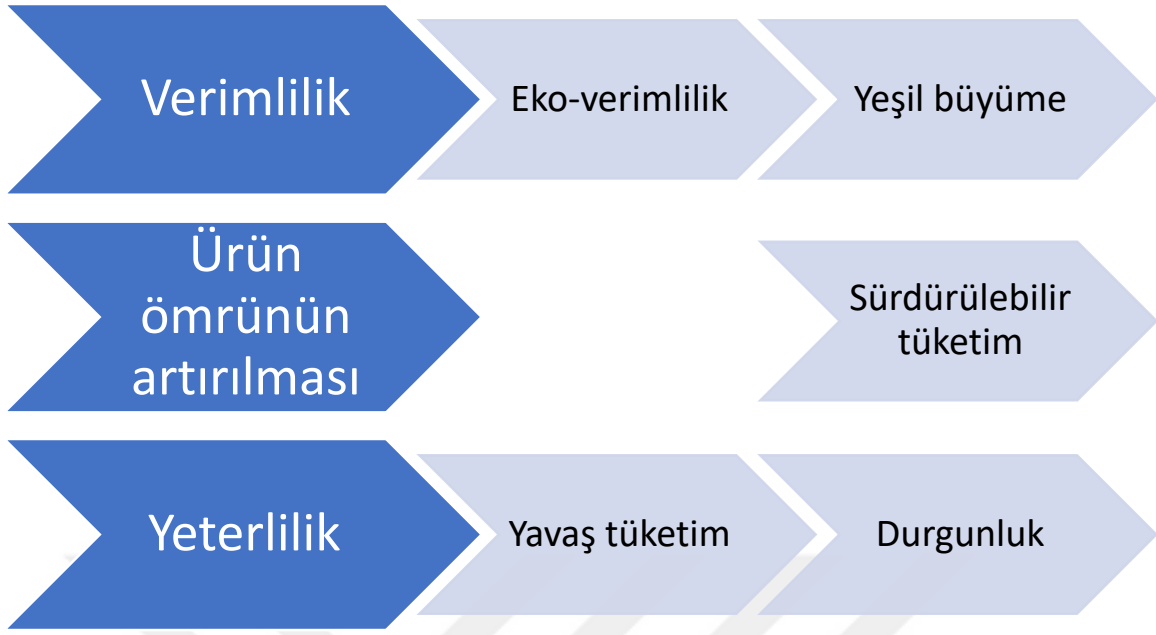
alma niyetlerini analiz ederken, tüketicilerin satın alma niyetini etkileyen faktörler ile bu faktörler arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır.

2.8. Ürün Tüketiminde Sürdürülebilir Tüketim Davranışı

Ürün tüketimi, tüketicilerin sürdürülebilirlik anlayışını kabul etmelerine yol açan faktörlerden biridir. Doğal kaynak kullanımıyla birlikte, bireylerin alışveriş kararlarını sürdürülebilir limitler içerisinde vermesi gerekir. Bu durumda, tüketiciler yeşil ürünleri tercih etme, geri dönüşüm yapma, ürün paylaşma, ürün kiralamaya ve gönüllü basit yaşama gibi adımlar atabilirler. Bu beş davranış modeli detaylı bir şekilde aşağıda ele alınmıştır. Sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları çerçevesinde, tüketiciler organik, uzun ömürlü, çevre dostu etiketli, yerel ve mümkünse ikinci el ürünleri tercih ederler. Organik ürün tanımı, üretim sürecinde herhangi bir yapay madde veya katkı maddesi kullanılmadan tamamen doğal yöntemlerle üretilen ürünler için kullanılır (İnal, Akın, Çiçek ve Toksarı, 2008).

Organik ürünler denildiğinde akla gelen ilk şey genellikle gıda ürünleridir. Organik gıda tüketen kişiler, az kimyasal ve ilaç artığına maruz kaldıkları için daha sağlıklı yaşamlar sürdürürler (Halweil ve Nierenberg, 2004). Şirketler, organik ürünleri doğal yöntemlerle üretirken, ambalaj ve etiketlerini de sürdürülebilir amaçlar doğrultusunda tasarlarlar. Ambalaj ve etiketlerin üretiminde geri dönüştürülebilir materyaller kullanılır ve kullanılan materyal miktarı en aza indirgenerek çevreye zarar veren atıkların miktarı minimize edilir.

Ürünlerin kullanım ömrüne önem vermek ve çevreye duyarlı ürünler tercih etmek önemlidir. Yeni ürünlerin sürekli artan çeşitliliği ve araştırma-geliştirme faaliyetlerindeki ilerlemeler sebebiyle, ürün yaşam süreleri her geçen gün kısalıyor (Reisch, 2001). Bu durum, çevre sorunlarını tetikleyerek kaynak tüketim hızını artırabilir (Cooper, 2002). Özellikle gelişmiş ülkelerde, uzun ömürlü ürünlerin üretilmesi ve tüketim sıklığının azaltılması sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır. Uzun ömürlü ürün tüketimi, literatürde "yavaş tüketim" olarak ifade edilmektedir (Cooper, 2005).

Şekil 1. Yavaş Tüketim Modeli (Cooper, 2005, s. 55)

Modelde belirtildiği üzere, sürdürülebilir tüketim, verimlilik ve yeterlilik kavramlarının bir araya gelmesiyle oluşan bir anlayıştır. Modelde gösterildiği gibi, eko-verimlilik yeşil büyümeyi desteklemektedir. Verimlilik, işletmelerin daha dayanıklı, tamir edilebilir ve yeniden kullanılabilir ürünler üretmesini ifade etmektedir. Ancak, çevre dostu ürünler üreten işletmeler dışında, tüketicilerin de bu ürünleri tercih etmesi ve bu yönde bir talep oluşturması zorunludur. Aksi halde, dayanıklı ve çevre dostu ürünlerin üretimi sürdürülebilirlik açısından anlamsızlaşacaktır. Bu sebeple, tüketicilerin daha uzun kullanabilecekleri ürünleri seçmeleri, yavaş tüketim anlayışını benimsemeleri ve tüketim alışkanlıkları açısından bir durgunluk dönemine girmeleri gerekmektedir. Cooper (2005), üreticilerle tüketicilerin birlikte hareket etmeleri durumunda sürdürülebilir tüketim amaçlarının bu modelle sağlanabileceğini ifade etmiştir (Şekil 1).

Her ürün enerji taşır; taşındıkları mesafe uzadıkça üzerlerine yüklenen enerji miktarı artmaktadır. Mesela, gıda ürünlerinin kat ettiği mesafe arttıkça, toplam enerji tüketimi de artmaktadır. Bu durum, taşıma sırasında harcanan yakıt miktarının artması ve uzun mesafelerde gıdanın bozulmaması için eklenen katkı maddelerinin çoğalmasıyla ilişkilidir. Bunun yanı sıra, soğutma ve ambalajlama için ekstra enerji harcanması gereklidir (Sawin, 2004: 40).

Yeni ürünler almak yerine ikinci el ürünleri seçerek tüketiciler, doğal kaynakların korunmasına büyük bir katkı sağlayabilir ve çevre kirliliğinin önlenmesine önemli ölçüde

destek olabilirler. Tüm ürünlerin üretim aşamalarında belirli oranlarda doğal kaynak ve enerji tüketilmektedir. Bu tüketim, artan atık ve kirliliğe yol açmaktadır. Sürdürülebilir tüketim felsefesi çerçevesinde, kullanılmış ürünlerin atık olarak görülmesinden çok, dünyamız için değerli kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak, bazı tüketiciler ikinci el ürünlerin sadece düşük gelirli insanlar tarafından kullanıldığını düşünmektedir. Yüksek gelir düzeyine sahip olsalar bile, tüketicilerin sürdürülebilir bir yaklaşımla ve bilinçle davranmaları, gelecek nesillerin kaynak ihtiyaçlarını düşünmeleri şarttır. Türkiye ve yurt dışında ikinci el ürünlerin alınıp satılmasına imkân tanıyan bazı platformlar şunlardır: LetGO, Dolap, eBay, Tutumlu Anne, Nadir Kitap, Gardırop ve Etsy (Sargın ve Dursun, 2023).

Sürdürülebilir tüketim kavramında geri dönüşüm faaliyetleri oldukça önemlidir. Tüketiciler; geri dönüştürülmüş hammaddelerden üretilen ürünleri kullanmak, atıkları geri dönüştürülebilir ürünleri tercih etmek ve sürdürülebilir tüketim davranışları konusunda örnek olmak üzere üç farklı geri dönüşüm davranışı gösterebilirler. Mesela, Starbucks müşterilerinin çevre konularında hassasiyetini artırmak için geri dönüştürülmüş materyallerden üretilmiş peçeteler sunmaktadır. Bireylerin geri dönüşümle ilgili bir diğer davranışı ise kullanımdan sonra çıkan atıkların geri dönüştürülebilir olmasına özen göstermektir. Örneğin, "Worn Again" isimli marka, ürettikleri ayakkabılarda kullandıkları materyallerin büyük kısmının geri dönüştürülebilir olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, tüketiciler geri dönüştürülebilir materyallerden yapılmış ürünleri satın alarak, ulusal ve küresel sürdürülebilirlik amaçlarına destek olmaktadır. Son olarak, bireylerin kullanım sonrası ortaya çıkan atıkları geri dönüşüme yönlendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Tüketicilerin çevreye karşı en önemli görevlerinden biri, kullanılmış cam, metal, plastik, pil ve kâğıt gibi atıkları ayrıştırıp ilgili geri dönüşüm kutularına atmaktır. Bu süreçte, devletlerin gerekli altyapı çalışmalarını yapması şarttır.

Bireysel kullanım için her tüketiciye ayrı ürünler almak yerine, gruplar arasında ürünlerin paylaşılması sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarında kritik bir unsurdur. Ancak bu bağlamda vurgulanan ürün paylaşımı, ekonomik değil çevresel endişelerle gerçekleştirilen bir faaliyettir. Bu tür bir davranışın örneği, her kişiye özel televizyon yayını almak yerine apartmanda ortak bir yayın alıp birlikte izlemektir. Sürdürülebilirlik perspektifiyle, aynı sitede yaşayan kişilerin ortak bir çim biçme makinesini kullanmaları veya aynı yönde ilerleyen yolcuların tek bir araçla seyahat etmeleri, ürün paylaşım davranışının öne çıkan örneklerindendir. Ayrıca, bazı ülkelerde apartmanlarda ortak kullanılan çamaşır makineleri

mevcuttur ve daire sakinleri bu makinelerde belirli günlerde çamaşırlarını yıkarlar. BlaBlaCar, 22 ülkede 35 milyon üyesi olan bir platformdur ve aynı yönde seyahat edecek üyeleri birleştirerek farklı araç kullanımını azaltır. BlaBlaCar, yolculuk paylaşımı sırasında güvenlik sorunlarını önlemek için üyeleri tek tek değerlendirir. Sonuç olarak, milyonlarca yolcu birlikte seyahat ederek aşırı araç kullanımından kaynaklanan çevresel zararları minimize eder.

Günümüz tüketim alışkanlıklarını değiştirebilecek davranışlardan biri "gönüllü sadelik" kavramıdır. Gönüllü sadelik, sadece tüketim üzerine odaklanan bir anlayış yerine, hayatımızdaki öncelikleri keşfetmek için ortaya çıkan bir anlayış ve yaşam tarzıdır (Kırmıoğlu, 2008). Gönüllü sadelik kavramı, bireylerin gelir düzeyleri yeterli olsa bile, gereksiz tüketimden kendi tercihleriyle kaçınmaları anlamına gelir. Bu kavram, anlık tüketim davranışına karşı, basit, sade ve çevre dostu bir yaşam tarzı benimsemeyi gerektirir (Muslu ve Aktı, 2022). Bu anlayış, minimalizm hareketinin bir uzantısı olarak kabul edilir ve gelir düzeyi artsa bile sadeliğe olan bağlılığı ifade eder. Gelir arttıkça tüketim davranışının artması beklenirken, bu anlayışı benimseyen tüketiciler, hassas ve çevreci davranışlarıyla basit yaşamlarını sürdürürler (Ülker, 2021). Özgül (2010) tarafından yapılan çalışmada, gönüllü sadelik ile sürdürülebilir tüketici davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu kanıtlanmıştır. Gönüllü sadelik davranışı sergileyen tüketiciler çoğunlukla sahip oldukları şeylerin değerini bilir ve yeni şeyler satın almak yerine ürünlerini mümkün olduğunca uzun süre kullanmaya çalışır. Gönüllü sadelik kavramı, günümüzün gösterişli tüketim toplumuna karşı çıkan tepkisel bir davranıştır. Ayrıca, gönüllü sadelik yeni bir kültür yarattığı düşünülmektedir (Dopierala, 2017; Taş, 2020). Bu yönde, kişisel tatmin yalnızca manevi değerlerle sağlanabilir (Özdemir, 2020).

2.9. Hukuk ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Arasındaki İlişki

Hukukun üstünlüğü, ulusal düzeyde sürdürülebilir geçim kaynaklarının sağlanması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için temel bir unsurdur. Yoksulluk, genellikle dışlanma, ayrımcılık ve güçsüzlükten kaynaklanır. Hukukun üstünlüğü, bireylerin ve toplulukların seslerini duyurmasını sağlayarak, adalete erişim sunar, adil yargılamayı temin eder ve hak ihlallerine karşı çözüm yolları oluşturur. Geçim, barınma, mülkiyet ve sözleşme güvencesi, yoksulların haklarını savunmalarına yardımcı olur ve onları güçlendirir. Yasal güçlendirme,

yalnızca hukuki çözümler sunmanın ötesine geçer; aynı zamanda daha iyi ekonomik fırsatların yaratılmasına katkıda bulunur (Ndulo, 2021).

Hukukun üstünlüğünün sürdürülebilir kalkınma için etkili olabilmesi için, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar da dahil olmak üzere tüm insan haklarının korunması gerekmektedir. Afrika'daki hukuk normları, sosyal ve ekonomik yapıyı anlayarak kalkınma sürecine katkı sağlamayı amaçlar. Bu bağlamda, avukatların uzmanlık bilgileri, hukuk normlarının kalkınma sürecine daha işlevsel hale gelmesi için kritik öneme sahiptir. Avukatların, hukuk normlarını kalkınmanın ihtiyaçlarına göre uyarlayarak, sürdürülebilir kalkınma ve insan haklarının korunmasına yönelik katkılar sunmaları beklenmektedir (Ndulo, 2021).

Hukuk firmalarının sürdürülebilirlik çalışmalarına yönelik motivasyonları genellikle savunmacı bir perspektife dayanmakta olup, bu çalışmalar çalışan memnuniyetini artırmak ve yeni çalışanlar ile müşteriler çekmek amacıyla yürütülmektedir. Ancak, bazı firmalar, sürdürülebilirliği uzun vadeli başarı için kritik bir unsur olarak görmektedir. Ekonomik ortamın sürekli değişmesiyle birlikte, işletmelerin kendilerini yeniden keşfetmeleri ve yeni gelir kaynakları bulmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Görüşmelerde, sürdürülebilirliğin sadece çevresel etkiyi azaltmakla değil, aynı zamanda firmanın uzun vadede hayatta kalmasını sağlamakla da ilişkili olduğu belirtilmiştir. Çeşitlik, çevresel etkilerin azaltılması ve kurum kültürünün iyileştirilmesi gibi sürdürülebilirlik odaklı çalışmaların, hukuk firmalarının temel çabalarını oluşturduğu ifade edilmiştir. Avukatların, müvekkillerinin iş süreçleri ve sürdürülebilirlik faaliyetleri konusunda derin bir bilgiye sahip olmadan geleceğe yönelik tavsiyelerde bulunmalarının zor olduğu da vurgulanmıştır (Hermansson ve Johansson, 2020).

Sürdürülebilir kalkınma, karar alma süreçlerine önemli bir etki yapmaktadır, çünkü çevresel unsurlar, yalnızca bir engel veya arzu edilmeyen sonuçlar olarak değil, karar alma sürecinin merkezinde yer almalıdır. Avukatlar, bu süreçlerde kritik bir rol oynar ve sadece çevre ve enerji konusunda uzmanlaşmış avukatları değil, iş, gayrimenkul, işlem ve diğer tüm alanlardaki avukatları içerir. Sürdürülebilir kalkınma perspektifine sahip bir avukat, karar alma süreçlerinde genellikle gözden kaçabilecek çevresel ve sosyal meseleleri fark edebilir ve bu konuda çözüm önerileri sunabilir (Dernbach, Russel ve Bogoshian, 2022).

Dernbach, Russell ve Bogoshian (2022) araştırmasında John Kerry'nin "Hepiniz artık iklim avukatısınız" sözüyle de ifade edilen bu yaklaşım, tüm hukuk profesyonellerinin

sürdürülebilir kalkınmaya dair sorumluluklarını kabul etmeleri gerektiğini ifade ettiğini belirtmektedir. Sürdürülebilirlik liderleri olarak avukatların sorması gereken sorular arasında şunların yer alması gerektiğini vurgulamaktadır:

- Bu proje, nasıl daha fazla sosyal ve çevresel fayda yaratabilir?
- Müvekkil, potansiyel sorunları işaret etmek ve çözmek için komşularına ve paydaşlara yeterince ulaşım sağladı mı?
- Enerji tasarrufu sağlamak amacıyla vergi kredileri veya hibeler kullanılabilir mi?
- Projeye yenilenebilir enerji dahil edilebilir mi?
- Müvekkil, işe alım ve elde tutma süreçlerinde çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılığı göz önünde bulunduruyor mu?
- Teklif, müvekkilin sera gazı emisyonlarını azaltma konusundaki taahhütleriyle uyumlu mu?

Bu sorular, avukatların sadece müvekkillerine yasal tavsiyelerde bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilirlik adına fırsatlar yaratmaları için de önemlidir. Avukatların, sürdürülebilir kalkınma bağlamında sosyal, çevresel ve ekonomik faktörleri görebilme yeteneği kazanması gerekmektedir. Eğitim ve bilgi sağlama da bu sürecin önemli bir parçasıdır, çünkü çoğu avukat, hukuk fakültesi sırasında sürdürülebilir kalkınma konusunda özel bir ders almaz ve bu konuda uzmanlık geliştirmeleri gerekir (Dernbach, Russel ve Bogoshian, 2022).

Sürdürülebilir kalkınmayı iş ve hukuk uygulamalarına entegre etmek, avukatların müvekkillerine gelecekteki yasal zorunluluklar hakkında daha iyi rehberlik edebilmesini sağlar. Ayrıca, hukuk firmaları sürdürülebilir uygulamaları kendi operasyonlarına entegre ederek çevresel etkilerini azaltabilir (Dernbach, Russel ve Bogoshian, 2022).

2023 yılının, Dünya'nın en sıcak yılı olarak kaydedilmesiyle beraber, aşırı hava olayları, yangınlar, seller, sıcak hava dalgaları küresel çapta artış göstermektedir. Bu sonuçlar, toplumda "eko-endişe" kavramını daha fazla ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, sürdürülebilir kalkınma için hukuk reformlarının aciliyetini ortaya koymaktadır. İklim değişikliği, çevresel koşulları ve insan faaliyetlerini dönüştürdükçe, avukatların bu değişiklikleri hukuki uygulamalara entegre etmeleri ve müvekkillerine bu konuda rehberlik etmeleri gerekmektedir. İklim bilincine sahip avukatlar, çevreyi, toplumu ve ekonomiyi etkileyen bu dönüşüme uygun çözümler sunmalıdır. İklim değişikliği, hukuk alanında büyük bir etki

yaratmakta ve avukatların yetkinlik anlayışını değiştirmektedir. İklim bilincine sahip bir avukat, iklim değişikliği ile ilgili hukuki sorunları ve bu sorunların çözümünü anlamalıdır. İklim değişikliğinin etkileri, hukukun pek çok alanını kapsamaktadır; çevre, enerji, arazi kullanımı gibi alanlarda önemli değişiklikler yaşanırken, avukatlar da müvekkillerine bu değişimlere nasıl uyum sağlayacaklarını ve riskleri nasıl yönetebileceklerini göstermelidir. Özellikle sözleşmelerde iklim şartlarına dair düzenlemeler arttıkça, avukatlar bu değişimleri göz önünde bulundurarak uzun vadeli stratejiler geliştirmek durumundadır (Dernbach, Russell ve Bogoshian, 2023).

Sonuç olarak, sürdürülebilir kalkınma, hukuk uygulamalarını dönüştüren ve avukatların yasal, etik sorumluluklarını yerine getirirken çevresel, sosyal ve ekonomik faktörleri göz önünde bulundurmasını sağlayan bir anlayıştır. İklim değişikliğiyle mücadele etmek için yapılan değişiklikler, sabır, azim ve sürekli bir çaba gerektirir, ancak bu çabaların başarısı, daha sürdürülebilir bir toplum yaratma hedefinin gerçekleştirilmesi için kritik öneme sahiptir (Dernbach, Russel ve Bogoshian, 2022).

2.10. İlgili Literatür Çalışmaları

Maduku (2024) araştırmasında, tüketicilerin çevresel kaygılarının beklenen satın alma davranışının olumlu ve olumsuz duygularını nasıl açıkladığını ve bu faktörlerin toplu olarak sürdürülebilir tüketime yönelik niyetlerini nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamıştır. Güney Afrikalı 764 tüketiciden oluşan rastgele seçilmiş bir örnekleme dayanan bulgular, çevresel kaygıların tüketicilerin satın alma davranışında beklenen olumlu ve olumsuz duygularını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını ve bunun da sürdürülebilir tüketime yönelik niyetlerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, beklenen duygular ile sürdürülebilir tüketim niyetleri arasındaki ilişkinin, tüketicilerin düzenleyici odak yönelimi tarafından yönetildiğini göstermektedir.

Şahin (2024) araştırmasında, Türkiye'de yaşayan üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarını incelemeyi hedeflemiştir. 340 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, çevre duyarlılığı, tasarruf, ihtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik gibi faktörlerin üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde önemli etkileri olduğu saptanmıştır. Ayrıca, araştırmada incelenen değişkenlerin, çevre duyarlılığı dışında, üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bilgin Turna (2024) çalışmasında, algılanan çevre bilgisinin sürdürülebilir tüketim davranışları ve çevresel kaygı üzerindeki etkisini incelemiş ve çevresel kaygının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki aracılık rolünü değerlendirmiştir. Sonuçlar, algılanan çevre bilgisinin ve çevresel kaygının sürdürülebilir tüketim davranışını olumlu yönde etkilediğini, ayrıca çevresel kaygının, çevre bilgisinin sürdürülebilir tüketim davranışına olan etkisinde kısmi bir aracılık rolü üstlendiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, çevre bilgisinin doğrudan etkisinin yanı sıra, çevresel kaygı aracılığıyla dolaylı bir etki de sağladığını göstermektedir.

Yemez ve Akca (2024) çalışmasında, yaşam tarzının ve sürdürülebilir ürün satın alma niyetinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada, 470 tüketiciden veri toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yaşam tarzının, sürdürülebilir ürün satın alma niyetini ve sürdürülebilir tüketim davranışını olumlu yönde etkilediği; ayrıca yaşam tarzı ile satın alma niyetinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, bireylerin yaşam tarzlarının ve satın alma niyetlerinin, sürdürülebilir tüketim davranışlarını teşvik eden önemli faktörler olduğunu göstermektedir.

Terzi (2024) çalışmasında sorumlu tüketim anlayışı ile tüketim karşıtı yaşam tarzlarından gönüllü sadelik ve tutumluluk arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Anket yöntemiyle 441 kişiden toplanan veriler yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarında ekolojik açıdan sorumlu tüketim ile tutumluluk arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Ancak tutumluluk ile gönüllü olarak sade bir yaşam arzusu boyutu arasında herhangi bir ilişki olmadığı, planlı alışveriş ve kendi kendine yeterlilik boyutları ile de negatif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal açıdan sorumlu tüketim ile hem tutumluluk hem de gönüllü sadeliğin tüm boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Ghaffar ve Islam (2024) araştırmasında, çevresel risk algısı, çevre bilgisi, sosyal baskı ve sağlık bilincinin Y kuşağı tüketiciler arasında sürdürülebilir davranış niyeti üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada, Y kuşağından veri elde etmek için anket yöntemi ile 596 kişiden veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında sürdürülebilir tüketimin Y kuşağı arasında giderek yaygınlaştığı, yüksek düzeyde çevresel risk algısı, çevre bilgisi, sosyal baskı ve sağlık bilincinin sürdürülebilir davranışsal niyetin öncülleri olduğunu ve sonuçta sürdürülebilir tüketim davranışına yol açtığı vurgulanmıştır.

Pathak ve diğerleri (2024) çalışmasında, tüketicilerin yeşil satın alma davranışlarını karşılamak için firmalar tarafından eko etiketlerin kullanımına ilişkin mevcut bilgi birikimine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Çalışma, tüketicilerin yeşil satın alma davranışlarını etkileyen temel psikolojik unsurları araştırmak için karma bir yöntem yaklaşımı kullanmıştır. Mevcut çalışmada, görüşmeler yoluyla elde edilen verilere dayanarak temaları ve değişkenleri belirlemek için temellendirilmiş teori yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, eko-etiketler aracılığıyla işletmelerin bilgi aktarabileceğini ve tüketiciler arasında yeşil ürünlere yönelik davranış değişikliğinden faydalanabileceği potansiyel alanları ortaya çıkarmaktadır. Çalışma nihayetinde eko-etiketleri, çevremizi korumak için alan açan uygulanabilir bir yeşil iş stratejisi olarak sunmaktadır.

Zahoo ve diğerleri (2024) araştırmasında uyumlu kültürel değerler, çevre yanlısı öz kimlik ve tüketicilerin satın alma, kullanım ve elden çıkarmayı kapsayan sürdürülebilir tüketim davranışları arasındaki bağlantıları araştırmayı amaçlamıştır. İnsan, doğa ve toplum arasındaki uyuma önem veren Çin kültürel değerlerinin, yani insan doğa yöneliminin ve bireycilik-kolektivizmin yatay/dikey boyutlarının uygunluğunu değerlendirmek amacıyla 503 Çinli'ye çevrimiçi anket uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, Çin kültürel değerlerin tüketimi farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymuştur.

Kayabaşı ve diğerleri (2023) araştırmasında, kadınların rol algılarının belirlenmesi ve bu algıların tüketim değerleriyle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. 234 katılımcıdan çevrimiçi veri toplanan çalışmada, ılımlı rol algısına sahip kadınların ailevi tüketim değeri üzerinde etkili olduğu, ancak geleneksel rol algısına sahip kadınların estetik ve durumsal tüketim değerleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, modern ve geleneksel rol algısına sahip kadınların ailevi tüketim değeri üzerinde modern, geleneksel ve ılımlı rol algısına sahip kadınların vatanperverlik tüketim değeri üzerinde etkili olduğu, modern ve ılımlı rol algısına sahip kadınların ise estetik ve durumsal tüketim değerleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Yıldırım ve Daşkiran (2023) araştırmasında Covid-19 salgını ile birlikte toplumun cinsiyetlere yüklediği rollere ait tüketim kalıplarının genç yetişkinler üzerindeki değişiminin ne şekilde yaşandığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 40 öğrenci görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda küresel salgınla birlikte toplumsal cinsiyet algısına aykırı satın alımlar

gerçekleştiren katılımcıların son derece az olduğu, genç yetişkinlerin büyük çoğunluğunun toplumsal cinsiyete bağlı tüketim yapmadıkları ve buna karşı oldukları ortaya çıkmıştır.

Tekin (2022) araştırmasında, Bursa ilinde 400 kişiyle çevrimiçi anketler yaparak, tüketicilerin sürdürülebilir tüketim ve çevre bilinci üzerine davranışlarını incelemeyi amaçlamıştır. Anket sonuçlarına göre, tüketicilerin yaşları ile alışveriş yaptıkları yerler arasında ve gelir düzeyleri ile gıdaların çöpe atılma nedenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, ankete katılanların %17,3'ü, ihtiyaç duymadıkları halde cep telefonu, bilgisayar gibi teknolojik aletlerini daha yeni modelleriyle değiştirdiklerini; %20,5'i, benzer bir ürüne sahip olsalar bile yeni çıkan ürünleri satın alabileceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %29,9'u ihtiyacı olmasa da yeni giysiler alabileceklerini, %35,7'si ise ikinci el ürün satan siteleri takip ettiklerini ifade etmiştir.

Erol ve Tayfun (2022) çalışmasında yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında bir ilişkinin var olup olmadığını araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma kapsamında Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren uluslararası bir işletmede çalışan 122 kişiye online anket gönderilmiştir. Elde edilen analizler sonucunda eğitim durumu ve cinsiyetin sürdürülebilir tüketim, yaşın ve medeni durumun ise yaşam doyumu kavramında farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dimitrova, Iliana ve Angelova (2022) yaptıkları araştırmada sürdürülebilir tüketici davranışını etkileyen çeşitli faktörlerin araştırılmasının önemine odaklanmıştır. Bulgaristan'ın tüm bölgelerinden oluşan toplam 489 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Araştırmada çalışmanın kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için kavramsal bir model oluşturulmuştur. Oluşturulan model ile sürdürülebilir tüketim davranışını etkileyebilecek ve ona yol açabilecek çevresel bilgi, materyalizm, çevresel etkiler, sürdürülebilir tüketimin teşviki ve sürdürülebilir tüketim davranışsal niyeti arasındaki olası bağlantılar ortaya koyulmuştur.

Aghaei, Ghasemian Sahebi ve Kordheydari (2021) çalışmasında İran'daki müşterilerin verilerini inceleyerek COVID-19 virüsünün zincir mağazalardaki müşterilerin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu, Tahran'daki zincir mağazaların müşterilerinden rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Elde edilen bulgular, COVID-19 virüsünün müşterilerin bireysel, sosyal ve durumsal faktörleri üzerinde pozitif, doğrudan ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ve bu

faktörlerin de müşterilerin tutumları, niyetleri ve nihayetinde sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Javadova (2019) araştırmasında, sürdürülebilir tüketici davranışını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. İstanbul ilinde 364 katılımcıdan elde edilen veriler doğrultusunda, çevresel organizasyonlar için destekleyici davranış, öznel normlar, çevresel endişe ve sürdürülebilirlik konularıyla ilgili algılanan bilgilerin, sürdürülebilir tüketici davranışlarını etkilediği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, sürdürülebilir satın alma konusundaki tutum ve algılanan pazar etkisi faktörlerinin ise sürdürülebilir tüketici davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ali ve diğerleri (2019) araştırmasında, statü motivasyonunun müşterilerin yeşil-lüks otomobil sahibi olma ile ilişkili yeşil-lüks otomobil satın alma niyeti üzerindeki etkisini ve materyalizm ile yatay-dikey bireycilik/kolektivizmin bu ilişkiyi ılımlı hale getirip getirmediğini araştırmayı amaçlamıştır. Çin ve Almanya'da yaşayan 507 katılımcıdan kültürler arası veri toplamak için çevrimiçi anket tekniği kullanılmıştır. BMW markasının mevcut ve potansiyel müşterilerini belirlemek ve veri toplamak için amaçlı örnekleme tekniği kullanılmış ve toplanan veriler yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, materyalizm ve kültürel değer (yatay-dikey kolektivizm ve dikey bireycilik) statü motivasyonu ve yeşil lüks otomobil satın alma niyeti üzerindeki etkilerinin moderatörleri olarak hizmet edebileceğini göstermiştir. Elde edilen sonuçlar teorik ve ampirik olarak materyalizm, dikey bireycilik, yatay kolektivizm ve dikey kolektivizmin statü motivasyonunun yeşil lüks otomobil için müşteri satın alma davranışı üzerindeki olumlu etkilerini artırdığını göstermektedir.

Aktaş ve Çiçek (2019) araştırmasında, farklı kuşaklardaki kadın ve erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada, katılımcıların sürdürülebilir tüketim davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, sürdürülebilir tüketim düzeyinin alt boyutları incelendiğinde, "ihtiyaç dışı satın alma" alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, sürdürülebilir tüketim davranışları ve alt boyutları ile kuşaklar arasındaki ilişki önemli bulunmuştur. Sessiz kuşak, patlama kuşağı ve X kuşağının sürdürülebilir tüketim davranışı sergileme düzeyi, Y ve Z kuşaklarından daha yüksekken, Y kuşağının sürdürülebilir tüketim davranışı sergileme düzeyi Z kuşağına göre daha yüksektir. Cinsiyet ve kuşaklar birlikte incelendiğinde ise, kadın ve erkek katılımcıların kuşaklarına bağlı olarak farklı tüketim davranışları sergiledikleri belirlenmiştir.

Dikşaç (2019) araştırmasında, çevre bilinci ve yaşam tarzının, sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde araştırmayı amaçlamıştır. Öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde 416 adet kullanılabilir ankete ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çevre bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca bazı demografik özelliklere göre çevre bilinci, yaşam tarzı ve sürdürülebilir tüketim davranışının alt boyutlarının değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir.

Demirkaya (2019) araştırmasında Türkiye’de yaşayan 19-39 yaş arası bireylerin internet üzerindeki tüketim davranışlarını araştırmayı amaçlamıştır. Anket tekniği kullanılarak Türkiye’deki 437 Y kuşağı bireyine ulaşılarak; internet üzerindeki tüketim davranışları, internet alıveriş davranışı ve internet alışveriş davranış puanları ölçülmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında Türkiye’de yaşayan Y kuşağı bireylerinin alışveriş davranışlarının dijital mecraaya taşındığı, alışverişlerini fiziki ortamdan ziyade dijital ortamlarda gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet gruplarıyla internet alışveriş davranışlarının arasındaki fark incelendiğinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Sharma ve Jha (2017) araştırmasında, kişisel değerlerin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisinin, kültürel ve tüketim bağlamı tarafından şekillendiğini açıklayan teorik bir model geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri, hem çevrimiçi hem de çevrimdışı olarak farklı nüfus gruplarıyla yapılan anketler kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, sürdürülebilir tüketim uygulamalarını yönlendiren yeni bir dizi değer boyutu tanımlanmıştır. Ayrıca, içsel yönelimli değerler için tutumun, dışsal yönelimli değerlere kıyasla ilişkiyi yönetme olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Aksaray ilinde görev yapmakta olan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının belirlenmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Aksaray ilinde görev yapmakta olan toplam 108 avukatla yürütülmüştür. Araştırmanın uygulandığı grubun cinsiyet değişkenine ilişkin betimsel istatistik verileri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 108 avukatın 52’si (%48,1) kadın, 56’sı (%51,9) erkektir. Tablo 2’de araştırmaya katılan avukatların medeni durumlarına ilişkin veriler gösterilmektedir.

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	52	48,1
	Erkek	56	51,9
	Total	108	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan avukatların 53’ü (%49,1) bekar, 55’i (%50,9) evlidir.

Tablo 2. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri

		f	%
Medeni Durum	Bekar	53	49,1
	Evli	55	50,9
	Total	108	100,0

Tablo 3'te araştırmaya katılan avukatların görev yaptığı kurum türüne ait veriler yer almaktadır. Tablo 3'e göre araştırmaya katılan avukatların 22'si (%20,4) kamuda, 86'sı (%79,6) özelde görev yapmaktadır.

Tablo 3. Görev Yaptığı Kurum Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri

		f	%
Görev Yapılan Kurum Türü	Kamu	22	20,4
	Özel	86	79,6
	Total	108	100,0

Tablo 4'te araştırmaya katılan avukatların mesleki kıdem yıllarına ait veriler yer almaktadır. Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan avukatların 51'i (%47,2) 1-5 yıl, 11'i (%10,2) 6-10 yıl, 8'i (%7,4) 11-15 yıl, 13'ü (%12) 16-20 yıl, 16'sı (%14,8) 21-25 yıl, 9'u (%8,3) ise 26 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 4. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistik Verileri

		f	%
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	51	47,2
	6-10 yıl	11	10,2
	11-15 yıl	8	7,4
	16-20 yıl	13	12,0
	21-25 yıl	16	14,8
	26 yıl ve üzeri	9	8,3
	Total	108	100,0

Tablo 5’te araştırmaya katılan avukatların sosyoekonomik düzeylerine ilişkin veriler gösterilmektedir. Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan avukatların 39’u (%36,1) 0-20.000 TL, 16’sı (%14,8) 20.001-30.000 TL, 14’ü (%13) 30.001-40.000 TL, 9’u (%8,3) 40.001-50.000 TL, 30’u (%27,8) ise 50.001 ve üzeri TL gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 5. Sosyo-Ekonomik Düzeye İlişkin Betimsel İstatistik Verileri

		f	%
Sosyo-ekonomik düzey	0-20.000 TL	39	36,1
	20.001-30.000 TL	16	14,8
	30.001-40.000 TL	14	13,0
	40.001-50.000 TL	9	8,3
	50.001 ve üzeri TL	30	27,8
	Total	108	100,0

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar yarısında toplanmıştır. Araştırmanın verileri toplanmadan önce Aksaray Barosu ve üniversite etik kurul komisyonundan gerekli uygulama izinleri alınmıştır. Veri toplama süreci gönüllük esasına uygun şekilde yapılmıştır. İlgili ölçek Google forms üzerinden hazırlanarak katılımcılara erişim sağlanmıştır. Google forms ile ulaşılamayan katılımcılara ise ölçek elden uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Doğan, Bulut ve Çımrın (2015) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı” ölçeği kullanılmıştır. İlgili ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Bu ölçek çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik boyutlarını içermektedir. İlk faktörde beş, ikinci faktörde beş, üçüncü faktörde dört ve dördüncü faktörde üç olmak üzere ölçekte toplam 17 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.70 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri uygulanmadan önce, araştırmaya katılan avukatlara günlük yaşamlarındaki sürdürülebilir tüketim davranışları ile ilgili dört tane açık uçlu soru sorulmuştur.

3.5. Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Doğan, Bulut ve Çımrın (2015) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı” ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin alt boyutlarına ait güvenilirlik değerleri Tablo 6’da gösterilmektedir. Tablo 6’da görüldüğü gibi, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,732 olarak elde edilmiştir. 0,70 ve üzeri bir Cronbach alfa katsayısı, ölçeğin kabul edilebilir güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Ölçek ve Alt Boyutlarına Ait Güvenilirlik Değerleri

Boyutlar	Cronbach α
Çevre Duyarlılığı	0.820
İhtiyaç Dışı Satın Alma	0.807
Tasarruf	0.856
Yeniden Kullanılabilirlik	0.560
Ölçek	0.732

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Araştırmada toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik ve çıkarımsal istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel istatistik için ortalama, frekans, yüzde ve standart sapma verileri kullanılırken, çıkarımsal istatistiğe yönelik verilerin analizi için bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeği kullanılarak Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğinin araştırıldığı bu çalışmaya ait demografik özellikler ile anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ölçek sonuçlarının ortalaması hesaplanarak Tablo 7’de sunulmuştur. Tablo 7’de yer alan tanımlayıcı istatistikler doğrultusunda çarpıklık-basıklık katsayıları incelendiğinde verinin normal dağılıma uyduğu söylenebilir.

Tablo 7.Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

	Ortalama	Varyans	SS	Çarpıklık	Basıklık
Ortalama Skor	3,5103	0,208	0,45634	0.309	0.021

H0: Veriler normal dağılıma uymaktadır.

H1: Veriler normal dağılıma uymamaktadır.

Ayrıca ölçek sonuçları ortalama skor değerinin normal dağılıma uyup uymadığını belirlemek amacıyla Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır (Tablo 8). Tablo 8 incelendiğinde normallik testi sonucunda test istatistiğinin değeri 0,984 ve p-değeri 0,240 olarak elde edilmiştir. p-değeri > 0.05 olduğundan 0.05 anlamlılık düzeyinde yokluk hipotezi reddedilemez verilerin normal dağılıma sahip olduğu %95 güvenle söylenebilir.

Tablo 8. Ölçeğin Normal Dağılımına İlişkin Değerler

Ort.	Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.
	,984	108	,240

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları ne düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmıştır (Tablo 9). Tablo 9’da görüldüğü üzere genel olarak, Aksaray ilinde görev yapan avukatların çevreye duyarlı ürünleri tercih etme, enerji tasarrufu yapma ve gereksiz tüketimden kaçınma konularında olumlu davranışlar sergilediği görülmektedir. Evde tasarruflu ampuller kullanma (M=4,40); Kullanılmış kağıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendirme (M=4,26) ve Enerji tasarrufu sağlayan eşyaları satın alma (M=4,23) konularında araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının olumlu yönde oldukça yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 9. Ölçek Soruların Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek Soruları	N	M	SD
1. Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.	108	3,75	1,115
2. Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.	108	3,78	1,048
3. Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım	108	3,84	0,879
4. Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.	108	3,72	0,944
5. Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.	108	3,38	1,084
6. Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm.	108	2,09	1,159
7. İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.	108	2,74	1,290
8. Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.	108	3,09	1,189

Ölçek Soruları	N	M	SD
9. Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.	108	2,22	1,145
10. Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın olduğum olur.	108	3,19	1,178
11. Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.	108	4,23	0,862
12. Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.	108	4,19	0,846
13. Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim	108	4,02	1,019
14. Evde tasarrumlu ampuller kullanırım.	108	4,40	0,754
15. Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.	108	3,47	1,157
16. İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb).	108	2,91	1,090
17. Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.	108	4,26	0,912

Tablo 10’da “Alışverişte çevre dostu ürünleri almayı tercih ederim.” sorusuna ilişkin betimsel veriler gösterilmektedir. Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan avukatların 89’u (%17,6) “Alışverişte çevre dostu ürünleri almayı tercih ederim.” sorusuna evet yanıtını verirken, 19’u (%17,6) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 10. “Alışverişte Çevre Dostu Ürünleri Almayı Tercih Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler

Soru		f	%
	Hayır	19	17,6
Alışverişte çevre dostu ürünleri almayı tercih ederim.	Evet	89	82,4
	Total	108	100

Tablo 11’de “Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye daha az zararlı çevre dostu ürünleri almaya ikna ederim.” sorusuna ilişkin betimsel veriler gösterilmektedir.

Tablo 11’de “Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye daha az zararlı çevre dostu ürünleri almaya ikna ederim.” sorusuna araştırmaya katılan 108 avukatın 71’i (% 65,7) evet yanıtı, 37’si ise (%34,3) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 11. “Aile Bireylerimi ve Arkadaşlarımı Çevreye Daha Az Zararlı Çevre Dostu Ürünleri Almaya İkna Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler

Soru		f	%
Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye daha az zararlı çevre dostu ürünleri almaya ikna ederim.	Hayır	37	34,3
	Evet	71	65,7
	Total	108	100

Tablo 12’de “Doğal materyaller kullanılarak üretilen kıyafetleri almayı tercih ederim.” sorusuna ilişkin betimsel veriler gösterilmektedir.

Tablo 12’de “Doğal materyaller kullanılarak üretilen kıyafetleri almayı tercih ederim.” sorusuna ilişkin araştırmaya katılan avukatların 71’i (%65,7) evet yanıtı, 37’si (%34,3) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 12. “Doğal Materyaller Kullanılarak Üretilen Kıyafetleri Almayı Tercih Ederim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler

Soru		f	%
Doğal materyaller kullanılarak üretilen kıyafetleri almayı tercih ederim.	Hayır	37	34,3
	Evet	71	65,7
	Total	108	100

Tablo 13’te “İhtiyacım olmadığı halde beğendiğim herhangi bir ürünü doğaya verdiği zararı düşünmeden satın alabilirim.” sorusuna ilişkin betimsel veriler gösterilmektedir.

Tablo 13’te görüldüğü gibi “İhtiyacım olmadığı halde beğendiğim herhangi bir ürünü doğaya verdiği zararı düşünmeden satın alabilirim.” sorusuna araştırmaya katılan avukatların 46’sı (%42,6) evet yanıtı, 62’si (%57,4) hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 13.“İhtiyacım Olmadığı Halde Beğendiğim Herhangi Bir Ürünü Doğaya Verdiği Zararı Düşünmeden Satın Alabilirim.” Sorusuna İlişkin Betimsel Veriler

Soru		f	%
İhtiyacım olmadığı halde beğendiğim herhangi bir ürünü doğaya verdiği zararı düşünmeden satın alabilirim.	Hayır	62	57,4
	Evet	46	42,6
	Total	108	100,0

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 14’te ölçeğin alt boyutları ile cinsiyet arasındaki ilişkiye ait betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde hem kadın hem de erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda kadın ve erkek avukatların ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir ($M_{Kadın}=4.26$; $M_{Erkek}=4.16$). En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda ($M_{Kadın}=2.83$; $M_{Erkek}=2.51$) olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Ölçeğin Alt Boyutları ile Cinsiyet Değişkenine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Grup	N	M	SS
Çevre duyarlılığı	Kadın	61	3.70	0.695
	Erkek	65	3.74	0.836
İhtiyaç dışı satın alma	Kadın	62	2.83	0.864
	Erkek	67	2.51	0.903
Tasarruf	Kadın	61	4.26	0.674
	Erkek	67	4.16	0.785

Ölçek alt boyutları	Grup	N	M	SS
Yeniden kullanılabilirlik	Kadın	61	3.61	0.766
	Erkek	67	3.49	0.781

Tablo 15’te araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının cinsiyete göre bağımsız gruplar t-testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 15’te elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre incelendiğinde kadın avukatların ortalama puanları erkek avukatların ortalama puanından ($M_{Kadın}=3.60$; $M_{Erkek}=3.47$) daha yüksek bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki bu fark t-testi bulgularına göre incelendiğinde istatistiksel olarak ($t=1.039$; $p=.301>.05$) anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 15. Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı							
Değişken	Cinsiyet	N	M	SS	Sd	t	p
Sürdürülebilir	Kadın	52	3.60	0,75	106	1.039	.301
Tüketim							(*)
Davranışı Puanı	Erkek	56	3.47	0,83			

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kıdem yılına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 16’da kıdem yılına ilişkin analiz sonuçları gösterilmektedir. Tablo 16’da kıdem yılına göre avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı puanları arasındaki farklılığın anlamlılığına ilişkin ANOVA sonuçları gösterilmektedir. Tablo 16 incelendiğinde mesleki kıdem düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F=3,977$; $p<.05$).

Tablo 16. Kıdem Yılına Göre Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanları Arasındaki Farklılığın Anlamlılığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	p
Gruplar arası	3,635	5	,727	3.977(*)	,002
Grup içi	18,648	102	,183		
Toplam	22,283	107			

* p<0.05

Tablo 17’de kıdem yılına ait sürdürülebilir tüketim davranışlarına ilişkin çoklu karşılaştırma sonuçları gösterilmektedir. Yapılan çoklu karşılaştırma testinde, 1-5 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip avukatlar ile 21-25 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip olan avukatlar arasında; 6-10 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip avukatlar ile 21-25 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip olan avukatlar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmektedir (Tablo 17).

Tablo 17. Kıdem Yılına Ait Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanlarına İlişkin Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

Bağımsız Değişken	(I) Mesleki Kıdeminiz	(J) Mesleki Kıdeminiz	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	1-5 yıl	6-10 yıl	,18475	,14214	,889
		11-15 yıl	,09919	,16259	,996
		16-20 yıl	-,14515	,13284	,944
		21-25 yıl	-,45228*	,12252	,024
		26 yıl ve üzeri	,00115	,15459	1,000
	6-10 yıl	1-5 yıl	-,18475	,14214	,889
		11-15 yıl	-,08556	,19868	,999
		16-20 yıl	-,32991	,17517	,618
		21-25 yıl	-,63703*	,16747	,017

	26 yıl ve üzeri	-,18360	,19218	,969
11-15 yıl	1-5 yıl	-,09919	,16259	,996
	6-10 yıl	,08556	,19868	,999
	16-20 yıl	-,24434	,19213	,898
	21-25 yıl	-,55147	,18514	,125
	26 yıl ve üzeri	-,09804	,20776	,999
16-20 yıl	1-5 yıl	,14515	,13284	,944
	6-10 yıl	,32991	,17517	,618
	11-15 yıl	,24434	,19213	,898
	21-25 yıl	-,30713	,15965	,595
	26 yıl ve üzeri	,14630	,18541	,987
21-25 yıl	1-5 yıl	,45228*	,12252	,024
	6-10 yıl	,63703*	,16747	,017
	11-15 yıl	,55147	,18514	,125
	16-20 yıl	,30713	,15965	,595
	26 yıl ve üzeri	,45343	,17816	,272
26 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-,00115	,15459	1,00
	6-10 yıl	,18360	,19218	,969
	11-15 yıl	,09804	,20776	,999
	16-20 yıl	-,14630	,18541	,987
	21-25 yıl	-,45343	,17816	,272

* p<0.05

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları sosyo-ekonomik duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 18’de sosyo-ekonomik duruma göre avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı puanları arasındaki farklılığın anlamlılığına

ilişkin ANOVA sonuçları gösterilmektedir. Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları sosyo-ekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,857$; $p<.005$).

Tablo 18. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanları Arasındaki Farklılığın Anlamlılığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	p
Gruplar arası	2,903	4	,726	3,857	,006
Grup içi	19,380	103	,188		
Toplam	22,283	107			

* $p<0.05$

Tablo 19’da sosyo-ekonomik duruma ait sürdürülebilir tüketim davranışlarına ilişkin çoklu karşılaştırma sonuçları gösterilmektedir. Farkın kaynağını tespit etmeye yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testinde Tablo 19 incelendiğinde, 0-20.000 TL gelir düzeyine sahip olan avukatlar ile 50.001 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olan avukatlar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmüştür.

Tablo 19. Sosyo-ekonomik duruma ait sürdürülebilir tüketim davranışı puanlarına ilişkin çoklu karşılaştırma sonuçları

Bağımsız Değişken	(I)Sosyo-ekonomik durumunuz	(J)Sosyo-ekonomik durumunuz	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
0-20.000 TL		20.001-30.000 TL	-,22785	,12878	,539
		30.001-40.000 TL	-,18530	,13514	,758
		40.001-50.000 TL	-,13675	,16041	,947
		50.001 ve üzeri TL	-,40995*	,10534	,006
20.001-30.000 TL		0-20.000 TL	,22785	,12878	,539
		30.001-40.000 TL	,04254	,15874	,999
		40.001-50.000 TL	,09109	,18074	,992

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	50.001 ve üzeri TL		-,18211	,13428	,765
	30.001-40.000 TL	0-20.000 TL	,18530	,13514	,758
		20.001-30.000 TL	-,04254	,15874	,999
		40.001-50.000 TL	,04855	,18532	,999
		50.001 ve üzeri TL	-,22465	,14040	,635
	40.001-50.000 TL	0-20.000 TL	,13675	,16041	,947
		20.001-30.000 TL	-,09109	,18074	,992
		30.001-40.000 TL	-,04855	,18532	,999
		50.001 ve üzeri TL	-,27320	,16486	,603
	50.001 ve üzeri TL	0-20.000 TL	,40995*	,10534	,006
		20.001-30.000 TL	,18211	,13428	,765
		30.001-40.000 TL	,22465	,14040	,635
		40.001-50.000 TL	,27320	,16486	,603

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 20’de ölçeğin alt boyutları ile medeni durum arasındaki ilişkiye ait betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Tablo 20 incelendiğinde hem evli hem de bekar avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir ($M_{Evli}=4,38$; $M_{Bekar}= 4,03$). En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda ($M_{Evli}= 2,69$; $M_{Bekar}=2,63$) olduğu görülmektedir.

Tablo 20. Ölçeğin Alt Boyutları ile Medeni Durum Değişkenine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Grup	N	M	SS
Çevre duyarlılığı	Evli	55	3,92	0,67
	Bekar	53	3.50	0,81

Ölçek alt boyutları	Grup	N	M	SS
İhtiyaç dışı satın alma	Evli	55	2,69	0,87
	Bekar	53	2,63	0,93
Tasarruf	Evli	55	4,38	0,54
	Bekar	53	4,03	0,87
Yeniden kullanılabilirlik	Evli	55	3,58	0,71
	Bekar	53	3,51	0,84

Tablo 21’de araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının medeni duruma göre bağımsız gruplar t-testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 21’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan evli avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın ($M_{Evli} = 3.64$; $M_{Bekar} = 3.41$) bekâr avukatlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu fark evli avukatlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,867$; $p = 0,005$).

Tablo 21. Medeni Duruma Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Medeni Durum	N	M	SS	Sd	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanı	Evli	55	3.64	0,86	106	-2,867	,005
	Bekar	53	3.41	0.70			

* $p \leq 0.05$

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt probleminde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kurum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 22’de ölçeğin alt boyutları ve kurum değişkenine ilişkin betimsel

istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo 22 incelendiğinde hem kamu hem de özel kurumda çalışan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir ($M_{Kamu}=4,41$; $M_{Özel}=4,16$). En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda özel kurumda çalışan avukatların davranışlarında ($M_{Özel}=2,56$) olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Ölçeğin Alt Boyutları ile Kurum Değişkenine Ait İstatistik Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Grup	N	M	SS
Çevre duyarlılığı	Kamu	22	4,14	0,80
	Özel	86	3,63	0,73
İhtiyaç dışı satın alma	Kamu	22	3,13	1,05
	Özel	86	2,56	0,83
Tasarruf	Kamu	22	4,41	0,78
	Özel	86	4,16	0,72
Yeniden kullanılabilirlik	Kamu	22	3,80	0,77
	Özel	86	3,49	0,77

Tablo 23’te araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının kurum değişkenine göre bağımsız gruplar t-testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 23’ten elde edilen verilere göre, Kamuda görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ortalama puanlarının özelde görev yapan avukatlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($M_{Kamu}=3,87$; $M_{Özel}=3,46$). Araştırmaya katılan avukatların görev yaptığı kurum bakımından (kamu ve özel) ortalama puanları arasında istatistiksel olarak ($t=4,133$; $p=,000$) anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 23. Kurum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kurum	N	M	SS	Sd	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Puanı	Kamu	22	3,87	0,85	106	4,133	,000
	Özel	86	3,46	0,76			

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın genel amacı, Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarını incelemek ve bu davranışların belirli demografik değişkenler açısından nasıl farklılık gösterdiğini tespit etmektir.

Araştırmanın birinci alt probleminde “Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları ne düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu kapsamda sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinden elde edilen bulgular, araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranış düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan avukatların açık uçlu sorulara vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, Aksaray ilinde görev yapan avukatların çevreye duyarlı ürünleri tercih etme, enerji tasarrufu yapma ve gereksiz tüketimden kaçınma konularında olumlu davranışlar sergilediği görülmektedir. Evde tasarruflu ampuller kullanma; kullanılmış kağıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendirme ve enerji tasarrufu sağlayan eşyaları satın alma konularında araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarının olumlu yönde oldukça yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaya katılan avukatların büyük çoğunluğunun “Alışverişte çevre dostu ürünleri almayı tercih ederim.”; “Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye daha az zararlı çevre dostu ürünleri almaya ikna ederim.” ve “Doğal materyaller kullanılarak üretilen kıyafetleri almayı tercih ederim.” sorularına yönelik sürdürülebilir davranışlar sergiledikleri ortaya çıkmaktadır. “İhtiyacım olmadığı halde beğendiğim herhangi bir ürünü doğaya verdiği zararı düşünmeden satın alabilirim.” sorusuna ilişkin ise araştırmaya katılan avukatların 46’sının evet yanıtı, 62’sinin hayır yanıtı vermesi ilgi çekici sonuçlar arasındadır. Dikşaç (2019) araştırmasında çevre bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Sharma ve Jha (2017) benzer şekilde kişisel değerlerin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etki olduğunu, kültürel bağlam ve tüketim anlayışı tarafından şekillendirildiğini vurgulamıştır. Bilgin Turna (2024) çalışmasında algılanan çevre bilgisinin ve çevresel kaygının sürdürülebilir tüketim davranışlarını pozitif yönde etkilediği, çevresel kaygının bu etkinin aracısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yemez ve Akca (2024) yaşam tarzı ve sürdürülebilir ürün satın alma niyetinin,

sürdürülebilir tüketim davranışını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Tekin (2022) tüketicilerin yaş ve gelir düzeyine göre sürdürülebilir tüketim davranışlarının değişiklik gösterdiği ve birçok kişi ihtiyacı olmadığı halde yeni ürünler satın aldığını belirtmiştir. Erol ve Tayfun (2022) yaşam doyumu ile sürdürülebilir tüketim arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını, ancak demografik özelliklerin bu kavramları etkilediğini saptamıştır. Javadova (2019) çevresel organizasyonlar için destekleyici davranış, öznel normlar ve çevresel kaygı gibi faktörlerin sürdürülebilir tüketimi etkilediğini belirlemiştir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından elde edilen bulgular incelendiğinde, sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda kadın ve erkek avukatların ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda erkek avukatlarda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre incelendiğinde kadın avukatların ortalama puanları erkek avukatların ortalama puanından daha yüksek bulunmasına rağmen, ortalamalar arasındaki bu fark anlamlı bulunmamıştır. Şahin (2024) Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarını incelediği araştırmasında, çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirliğin önemli faktörler olduğunu, cinsiyetin ise yalnızca çevre duyarlılığında fark yarattığını bulmuştur. Yıldırım ve Daşkıran (2023) Covid-19 sonrası genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet normlarına uymayan tüketim davranışlarının çoğunlukla görülmediği sonucuna ulaşmıştır. Demirkaya (2019) araştırmasında Türkiye’deki Y kuşağının internet üzerindeki alışveriş davranışlarının, dijital ortama kaydığını ve cinsiyet farkının anlamlı olmadığını bulmuştur. Kayabaşı ve diğerleri (2023) yaptıkları çalışmada kadınların rol algılarının, ailevi, estetik ve durumsal tüketim değerleri üzerinde farklı etkiler yarattığını belirlemiştir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kıdem yılına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Mesleki kıdem düzeyine göre sürdürülebilir tüketim davranışları incelendiğinde, mesleki kıdem düzeyine göre araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. 1-5 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip avukatlar ile 21-25 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip olan avukatlar arasında; 6-10 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip avukatlar ile 21-25 yıl mesleki kıdem düzeyine sahip olan avukatlar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Mesleki

tecrübenin artmasıyla birlikte çevreye karşı daha sorumlu bir tüketim anlayışının geliştiği ve bu kişilerin daha bilinçli tüketim alışkanlıkları edindiği söylenebilir. Bu durum, mesleki olgunlukla birlikte bireylerin sosyal sorumluluklarının da arttığını ve daha geniş bir perspektiften çevresel sorunlara yaklaştığını göstermektedir. Sonuç olarak, mesleki kıdem, çevresel bilinç, ailevi sorumluluklar ve kişisel değerler gibi faktörler aracılığıyla sürdürülebilir tüketim davranışlarını etkileyebilir. Kıdemli avukatlar, genellikle daha fazla deneyime sahip oldukları için, daha bilinçli ve planlı tüketim alışkanlıkları geliştirebilirler. Ancak bu durumun, kişinin kişisel tercihlerine, mesleki ortamına ve yaşam tarzına bağlı olarak değişkenlik gösterebileceği söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemünde “Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Sosyo-ekonomik duruma göre araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. 0-20.000 TL gelir düzeyine sahip olan avukatlar ile 50.001 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olan avukatlar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmüştür. Yüksek gelir seviyesindeki bireylerin, çevre dostu ürünlere erişimlerinin daha kolay olması ve bu tür ürünlerin genellikle daha maliyetli olması, bu grubun daha sürdürülebilir bir tüketim anlayışını benimsemesine neden olabilir. Ancak, düşük gelirli grupların da sürdürülebilir davranışlar sergilemeleri için daha ekonomik çevre dostu ürünlerin yaygınlaştırılması gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın beşinci alt problemünde “Araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Medeni duruma göre araştırmaya katılan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları incelendiğinde hem evli hem de bekar avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan evli avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın bekâr avukatlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu fark evli avukatlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılığın sebepleri arasında evli avukatların, ailelerini geçindirmek için daha sürdürülebilir seçimler yapmayı benimsemeleri, çevre dostu ürün ve alışverişe daha fazla dikkat etmeleri, çocuklarının geleceğini düşündükleri için çevreyi koruma konusunda daha fazla duyarlı olmaları gibi hususların olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın son alt probleminde “Aksaray ilinde görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları kurum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma sonucunda hem kamu hem de özel kurumda çalışan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ölçeğinin “tasarruf” alt boyutunda ortalama puanlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. En düşük ortalamanın ise “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutunda özel kurumda çalışan avukatların davranışlarında olduğu görülmektedir. Kamuda görev yapan avukatların sürdürülebilir tüketim davranışı ortalama puanlarının özelde görev yapan avukatlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan avukatların görev yaptığı kurum bakımından (kamu ve özel) ortalama puanları arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, kamuda çalışan bireylerin daha fazla toplumsal sorumluluk bilinci taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Özel kurumlarda çalışan avukatlar daha yüksek maaşa dayalı gelirlere sahiptir, bu durum da onların daha fazla tüketmelerine yol açarak sürdürülebilir tüketim davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

ÖNERİLER

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır;

- Bu araştırma sonuçları Aksaray İlinde görev yapan avukatlar ile sınırlıdır. Ölçeğin yeni çalışmalarda farklı illerde görev yapmakta olan avukatlara uygulanması,
- Avukatların sürdürülebilir tüketim davranışları konusunda nicel verileri destekleyecek nitel veri toplama araçlarının kullanılması,
- Avukatların sürdürülebilir tüketim davranışlarını etkileyen, yaşam yeri, bu vizyona sahip hukuk bürolarında çalışma durumu, çevre korunmasına yönelik hukuk davalarıyla ilgilenme durumu vb. farklı değişkenlerin etkilerinin araştırılması,
- Avukatlara yönelik farkındalık çalışmalarının planlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aghaei, M., Ghasemian Sahebi, A., & Kordheydari, R. (2021). Investigating the change in customers' sustainable consumption behaviour after the outbreak of COVID-19. *International Journal of Applied Marketing and Management*, 6(1), 34-49.
- Akdeniz, P. C., & Dursun, Y. (2022). Sürdürülebilir tüketim motivasyonunda sürdürülebilir moda kavramının etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 79-110.
- Aktaş, S. C., & Çiçek, B. (2019). Farklı kuşaktaki kadın ve erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1957-1978.
- Allen, C., & Clouth, S. (2012). Green economy, green growth, and low-carbon development: History, definitions and a guide to recent publications. *UNDESA*.
- Aslan, T. (2022). Sürdürülebilir tüketim davranışları üzerine sürdürülebilir sanat. *Yıldız Journal of Art and Design*, 9(2), 104-114.
- Belz, F. M., & Bilharz, M. (2005). Nachhaltiger Konsum: Zentrale Herausforderungen für moderne Verbraucherpolitik [Sustainable consumption: Central challenges for modern consumer policy] (Consumer Science Diskussionsbeitrag 1). Retrieved from <http://www.alexandria.unisg.ch/EXPORT/DL/41721.pdf>
- Benaïm, C. A., & Raftis, L. (2008). The social dimension of sustainable development: Guidance and application. (Master's thesis, Blekinge Institute of Technology, Karlskrona, Sweden).
- Bilgin Turna, G. (2022). Çevre bilgisinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisinde çevresel kaygının aracılık rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 1392-1417. <https://doi.org/itobiad.1447187>
- Brodhag, C., & Taliere, S. (2006). Sustainable development strategies: Tools for policy coherence. *Natural Resources Forum*, 30, 136-145.
- Cao, J. G. (2017). Emission trading contract and its regulation. *Journal of Chongqing University (Social Science Edition)*, 23, 84-90.
- Coomer, J. (1979). Quest for a sustainable society. *Pergamon*.

- Cooper, P. J., & Vargas, M. (2004). Implementing sustainable development: From global policy to local action. *Rowman & Littlefield Publishers, Inc.*
- Cooper, T. (2002). Durable consumption: Reflections on product life cycles and the throwaway society. In *Proc. of Lifecycle Approaches to Sustainable Consumption Workshop* (pp. 11-27).
- Daly, H. E. (1992). U.N. conferences on environment and development: Retrospect on Stockholm and prospects for Rio. *Ecological Economics: The Journal of the International Society for Ecological Economics*, 5, 9-14.
- Demirkaya, İ. (2019). Dijitalleşen kapitalizm, tüketim kültürü ve değişen tüketim davranışlarının yeniden inşası: Y kuşağının internet üzerindeki tüketim davranışlarının incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dernbach, J. C. (1993). The other ninety-six percent. *Environmental Forum*, 10, January/February 1993. Widener Law School Legal Studies Research Paper No. 13–20.
- Dernbach, J. C. (2003). Achieving sustainable development: The centrality and multiple facets of integrated decision making. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 10, 247-285.
- Dernbach, C. J., Russell, I., & Bogoshian, M. (2022). Lawyering to make a difference: Ethics and leadership for a sustainable society. *Wake Forest Journal of Business & Intellectual Property Law*, 23(1), 20-36.
- Dernbach, C. J., Russell, I., & Bogoshian, M. (2023). The lawyer's duty of competence in a climate-imperiled world. *University of Missouri-Kansas City Law Review*, 92(4). Widener Law Commonwealth Research Paper No. 24-02. SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4742669>
- Diesendorf, M. (2000). Sustainability and sustainable development. In D. Dunphy, J. Benveniste, A. Griffiths, & P. Sutton (Eds.), *Sustainability: The corporate challenge of the 21st century* (pp. 19-37). Allen & Unwin.
- Dikşaç, R. (2019). Çevre bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi ve bir araştırma [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Dimitrova, T., Iliana, I., & Angelova, M. (2022). Exploring factors affecting sustainable consumption behaviour. *Administrative Sciences*, 12, 155.
<https://doi.org/10.3390/admsci12040155>
- Doğan, O., Bulut, Z. A., & Çımrın, F. K. (2015). Bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 29(4), 659-678.
- Dopierała, R. (2017). Minimalism – A new mode of consumption? *Przeegląd Socjologiczny*, 66(4), 67–83.
- Du, Q., & Kang, J. T. (2016). Tentative ideas on the reform of exercising state ownership of natural resources: Preliminary thoughts on establishing a state-owned natural resources supervision and administration commission. *Jiangxi Social Science*, 6, 160.
- Farazmand, A. (2016). *Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance*. Springer International Publishing.
- Fuchs, D. A., & Lorek, S. (2002). Sustainable consumption governance in a globalizing world. *Global Environmental Politics*, 2(1), 19-45.
- Ghaffar, A., & Islam, T. (2024). Factors leading to sustainable consumption behavior: An empirical investigation among millennial consumers. *Kybernetes*, 53(8), 2574-2592.
<https://doi.org/10.1108/K-12-2022-1675>
- Goodland, R., & Daly, H. (1996). Environmental sustainability: Universal and non-negotiable. *Ecological Applications*, 6(4), 1002-1017.
- Gray, R. (2010). Is accounting for sustainability actually accounting for sustainability ... and how would we know? An exploration of narratives of organisations and the planet. *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 47-62.
- Guo, F. (2017). The spirit and characteristic of the general provisions of civil law. *Law and Economics*, 3, 5-16, 54.
- Halweil, B., & Nierenberg, D. (2004). *Yediklerimize dikkat etmek, tüketim toplumu: Dünyanın durumu*. Tema Vakfı Yayınları.
- Hayta, A. (2009). Sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında tüketici eğitiminin rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 143-151.

- Hermansson, G., & Johansson, E. (2020). Advocating sustainability: How sustainability is viewed and practised by Swedish business law firms (Report No. E2020:074). Chalmers University of Technology.
- ICSU. (2017). A guide to SDG interactions: From science to implementation (D. J. Griggs, M. Nilsson, A. Stevance, & D. McCollum, Eds.). International Council for Science.
- İnal, M. E., Akın, M., Çiçek, R., & Toksarı, M. (2008). Tüketicilerin organik gıdalara ilişkin inançları, demografik özellikleri ve bireysel değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *13. Ulusal Pazarlama Kongresi*, 30.
- Javadova, A. (2019). Sürdürülebilir tüketici davranışı ve İstanbul ili üzerine bir uygulama [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jungbluth, N., Tietje, O., & Scholz, R. W. (2000). Food purchases: Impacts from the consumers' point of view investigated with a modular LCA. *The International Journal of Life Cycle Assessment*, 5, 134-142.
- Kanie, N., & Biermann, F. (2017). *Governing through goals: Sustainable development goals as governance innovation*. MIT Press.
- Kappelle, M., Van Vuuren, M. M., & Baas, P. (1999). Effects of climate change on biodiversity: A review and identification of key research issues. *Biodiversity & Conservation*, 8(10), 1383-1397.
- Karaca, Ş. (2018). Yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 403-425.
- Karalar, R., & Kiracı, H. (2011). Çevresel sorunlara karşı bir çözüm önerisi olarak sürdürülebilir tüketim düşüncesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 63-76.
- Kırmıoğlu, H. (2008). Sürdürülebilir tüketim ve tüketimde sadeleşmenin bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi: Kentli çalışan kesim üzerine bir araştırma. *13. Ulusal Pazarlama Kongresi Bildirileri*, 147-162.
- Kolk, A. (2016). The social responsibility of international business: From ethics and the environment to CSR and sustainable development. *Journal of World Business*.

- Kumar, S., Raizada, A., & Biswas, H. (2014). Prioritising development planning in the Indian semi-arid Deccan using sustainable livelihood security index approach. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 21(4). Taylor and Francis Group.
- Littig, B., & Grießler, E. (2005). Social sustainability: A catchword between political pragmatism and social theory. *International Journal of Sustainable Development*, 8, 65-79.
- Lobo, M.-J., Pietriga, E., & Appert, C. (2015). An evaluation of interactive map comparison techniques. In *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '15* (pp. 3573–3582). ACM Press. <https://doi.org/10.1145/2702123.2702144>
- Macnaghten, P., Grove-White, R., Jacobs, M., & Wynne, B. (1995). Public perceptions and sustainability in Lancashire: Indicators, institutions, and participation.
- Maduku, K. D. (2024). How environmental concerns influence consumers' anticipated emotions towards sustainable consumption: The moderating role of regulatory focus. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 76, 103593. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2023.103593>
- Mensah, J., & Enu-Kwesi, F. (2018). Implication of environmental sanitation management in the catchment area of Benya Lagoon, Ghana. *Journal of Integrative Environmental Sciences*.
- Mont, O., & Plepys, A. (2008). Sürdürülebilir tüketim ilerlemesi: Gurur duymalı mıyız yoksa endişelenmeli miyiz? *Temiz Üretim Dergisi*, 16(4), 531-537.
- Muslu, F. E., & Aktı, Ü. (2022). Minimalist değerler ve yaşam pratikleri. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 18-37.
- Nordin, N., & Selke, S. (2010). Social aspect of sustainable packaging. *Packaging Technology and Science*, 23, 317-326.
- Ndulo, M. B. (2021). Law, lawyers and sustainable development: Reflections of a fellow traveler. *Southern African Journal of Policy and Development*, 5(2), 21-32. <https://scholarship.law.cornell.edu/sajpd/vol5/iss2/6>
- Özdemir, Ş. (2020). Tüketim karşıtı yeni yaşam biçimi köye dönüşün medyada sunumu: Yeni köylüler örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 833-852.

- Özgül, E. (2010). Tüketicilerin değer yapıları, gönüllü sade yaşam tarzı ve sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2), 117-150.
- Paavola, J. (2001). Towards sustainable consumption: Economics and ethical concerns for the environment in consumer choices. *Review of Social Economy*, 59, 227-248.
- Pathak, K., Prakash, G., Jain, M., Agarwal, R., & Attri, R. (2024). Do eco labels matter for green business strategy and sustainable consumption? A mixed method investigation on green products. *Business Strategy and Environment*, 33, 4271-4291. <https://doi.org/10.1002/bse.2284>
- Peattie, K. (2001). Towards sustainability: The third age of green marketing. *The Marketing Review*, 2(2), 129–146.
- Reisch, L. A. (2001). Time and wealth. *Time & Society*, 10(2-3), 367–385.
- Retchless, D. P., & Brewer, C. A. (2016). Guidance for representing uncertainty on global temperature change maps. *International Journal of Climatology*, 36(3), 1143-1159.
- Saith, A. (2006). From universal values to millennium development goals: Lost in translation. *Development and Change*, 37(6), 1167-1199.
- Saner, R., Yiu, L., & Nguyen, M. (2019). Monitoring the SDGs: Digital and social technologies to ensure citizen participation, inclusiveness, and transparency. *Development Policy Review*.
- Sargin, S., & Dursun, Y. (2023). Sustainable consumption behaviour: A conceptual assessment. *Business Management and Industrial Engineering Journal*, 11(1), 400-412.
- Sawin, J. L. (2004). *Mainstreaming renewable energy in the 21st century* (Vol. 169). Worldwatch Institute.
- Seyfang, G. (2007). Growing sustainable consumption communities: The case of local organic food networks. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 27, 120-134.
- Sharma, R., & Jha, M. (2017). Values influencing sustainable consumption behaviour:

- Şahin, D. (2024). Cinsiyetin sürdürülebilir tüketici davranışı üzerindeki rolü: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Beykoz Akademi Dergisi*, 12(1), 58-74.
<https://doi.org/10.14514/beykozad.1342719>
- Şener, A., & Hazer, O. (2008). Values and sustainable consumption behavior of women: A Turkish sample. *Sustainable Development*, 16(5), 291-300.
- Tanner, C., & Wölfling Kast, S. (2003). Promoting sustainable consumption: Determinants of green purchases by Swiss consumers. *Psychology & Marketing*, 20, 883-902.
- Taylor, S. J. (2016). A review of sustainable development principles: Centre for Environmental Studies. University of Pretoria.
- Tekin, A. (2022). Sürdürülebilir tüketim ve çevre bilinci üzerine bir araştırma: Bursa ili örneği [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Terzi, O. (2024). Sorumlu tüketim anlayışının tüketim karşıtı yaşam tarzları üzerindeki etkileri. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 1-39.
- Tjarve, B., & Zemite, I. (2016). The role of cultural activities in community development. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 64(6), 2151-2160.
- Kuhlman, T., & Farrington, J. (2010). What is sustainability? *Sustainability*, 2, 3436-3448.
- Topoyan, M. (2005). Yeniden üretim sistemleri için sürdürülebilir ürün tasarımlarının oluşturulması. *Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 259-264.
- Ukaga, U., Maser, C., & Reichenbach, M. (2011). Sustainable development: Principles, frameworks, and case studies. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 12(2). Emerald Group Publishing Limited.
- UNESCO. (2020). *Global education monitoring report 2020*. Retrieved August 8, 2022, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374444.locale=en>
- United Nations. (1987). *Report of the world commission on environment and development*.
- UNSD. (2018). *SDG indicators metadata repository*. Retrieved from <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/>

- Ülker, Y. (2021). Tüketim karşıtı bireylerin çevreci reklamlara olan tutumları. *Selçuk İletişim*, 14(2), 784-804.
- Wang, X. G. (2016). Civil law expression of environmental rights and interests—Reflections on the greening of civil code. *People Rule Law*, 3, 25-27.
- Wiersum, K. F. (1995). 200 years of sustainability in forestry: Lessons from history. *Environmental Management*, 19, 321-329.
- Wilderer, P. A. (2007). Sustainable water resource management: The science behind the scene. *Sustainability Science*, 2, 1-4.
- World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). *Our common future*. Oxford University Press.
- Yates, L. (2008). Sustainable consumption: The consumer perspective. *Consumer Policy Review*, 18(4), 96-99.
- Yemez, İ., & Delice Akça, T. (2024). Yaşam tarzının sürdürülebilir ürün satın alma niyeti ve sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 8(1), 282-299.
- Yıldırım, G., & Daşkiran, F. (2023). Tüketimde toplumsal cinsiyet: Küresel bir salgın (Covid-19) sonrası yaşanan değişimler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 151-186.
- Zhai, T. T., & Chang, Y. C. (2019). Standing of environmental public-interest litigants in China: Evolution, obstacles and solutions. *Journal of Environmental Law*, 30, 369-397.

EKLER

EK-1. Ölçek Uygulama İzni

İlt: ÖLÇEK KULLANMA İZNİ -ASÜ- UĞUR YILMAZ

Bu iletiyi 9.01.2024 Sal 15:07 tarihinde ilettiniz

uğur yılmaz

...

Kime:

14.12.2023 Per 15:58

[Daha fazla görüntüle](#)

Gönderen:

Gönderildi: 9 Aralık 2023 Cumartesi 15:49

Kime:

Konu: Re: ÖLÇEK KULLANMA İZNİ -ASÜ- UĞUR YILMAZ

Merhabalar,

Bildiğim kadarıyla tek yazarın izni yeterli oluyor.

Ölçeği kullanabilirsiniz.

Size çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Onur

EK-2. Sürdürülebilir Tüketim Davranış Ölçeği

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.					
2	Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.					
3	Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım					
4	Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.					
5	Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.					
6	Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm.					
7	İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.					
8	Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.					
9	Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.					
10	Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın olduğum olur.					
11	Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.					
12	Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.					
13	Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim					
14	Evde tasarruflu ampuller kullanırım.					
15	Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.					
16	İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb).					
17	Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.					

EK-3. Aksaray Barosu İzin Formu

T.C.
AKSARAY BAROSU BAŞKANLIĞI
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-84909601-730.10-88
Konu : Araştırma İzni (Uğur YILMAZ)

24/01/2024

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

İlgi : Bila tarih ve 907571 sayılı yazınız. .

İlgi sayılı yazınız ile Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Çevre Politikaları Anabilim Dalı öğrencisi Uğur YILMAZ'ın "Avukatların Sürdürülebilir Yönetim Davranışlarının İncelenmesi" anket çalışması Başkanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz olunur.

Av. Ferit KÖSE
Aksaray Barosu Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak doğrulama <https://dogrulama.aksaraybarosu.e-klm.com.tr> adresinden 96bfff92 kodu ile yapılabilir.

Taşpazar Mahallesi Ebulfeyz Elçibey Caddesi Adalet Sarayı Kat:1

Bilgi için: Şaban ÇOBAN

EK-4. Araştırma Etik Kurul Belgesi

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-34183927-000-00000903435

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Uğur YILMAZ

“Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Aksaray İli Örneği” başlıklı 2023/07-61 protokol numaralı başvuru 26.12.2023 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul
Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 038c3e99-040f-42a6-98ac-12074e854dc5 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 038C3E99-040F-42A6-98AC-12074E854DC5

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/aksaray-universitesi-ebys>

Adres: tarih Bölümü
Telefon No: 2882194 Faks No: 2882125
e-Posta: naygun@aksaray.edu.tr İnternet Adresi:
<https://www.aksaray.edu.tr/>
KEP Adresi:

Ayrıntılı bilgi için: Necmettin AYGÜN
Profesör
Telefon No: 2882194

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Uğur YILMAZ

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans : Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ABD (1998-2003)

Lisans : İKÜ Hukuk Fakültesi (2015-2018)

Yüksek Lisans : Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Çevre Politikaları Anabilim Dalı

MESLEKİ DENEYİM

1. 2003-2005: Mardin Kılavuz İlköğretim Okulu-Öğretmen
2. 2005-2007: Göksu Güzel İlköğretim Okulu-Öğretmen
3. 2007-2009: Cumhuriyet İlköğretim Okulu-Öğretmen
4. 2010-2015: İstanbul Şehit Beşir Balcı Ortaokulu-Öğretmen
5. 2015-2018: İstanbul Avcılar Mehmetçik İlköğretim Okulu
6. 2018-Hukuk Danışmanı-Avukat

TEZDEN ÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER

Kongrelerde Sunulan Bildiriler

1. Yılmaz, U., & Keleş, Ö. 2024. Avukatların Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi, I. Uluslararası Sürdürülebilirlik Kongresi, 24-26 Ekim 2024, Muğla.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU		
Öğrencinin Adı Soyadı: Uğur YILMAZ		EVET
Kapak		X
1	Tez başlığı, tutanaktaki başlıkla aynı mı?	X
2	Kapakta ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	X
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	X
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	X
6	Şekil, çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	X
7	Özet, abstract, giriş, sonuçlar vb. bölümler var mı?	X
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	X
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	X
10	İkinci ve üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	X
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	X
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	X
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	X
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	X
16	Kaynak formatı kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	X
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	X
Atıf Yöntemi		
☒ APA 7 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	X
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	X
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	X
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	X
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	X
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	X
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	X
25		X

İmza:

Danışman Adı Soyadı: Prof. Dr. Özgül KELEŞ